24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1941
СЕНТЯБРЬ
16
ЫТЛАРИКУН
218 (5933) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Предприятисене хĕле хатĕрлемелле

Хĕл çывхарса килет. Кăçалхи хĕл совет халăхĕ Германи фашизмне хирĕç отечественнăй вăрçă туса пынă вăхăтра иртет. Совет халăхĕ хăйĕн умĕнче тăракан йывăрлăхсене курса тăрать, анчах та йывăрлăхсене çĕнтерессе, фашистла бандăсене çĕмĕрсе пĕтерсе тăкасса çирĕппĕн шанса тăрать.

Хĕрлĕ Çара мĕн кирлине пурне те вăхăтра тата çителĕклĕ таран парса тăрас пулсан, пирĕн промышленноçлă предприятисен, чугунçул транспорчĕн ытларах та ытларах тухăçлăрах ĕçлемелле. Кашни завод, кашни фабрика кăçалхи çулăн хĕл вăхăтĕнче ытларах та ытларах продукци памалла. Чугунçул транспорчĕн хĕл вăхăтĕнче те сехет механизмĕ пек тĕрĕс ĕçлемелле. Ĕçре нимĕнле чарăну та пулмалла мар. Предприятисен фронт валли продукци туса кăларасси куллен ӳссе пымалла, транспортăн вĕсене фронта вăхăтра çитерсе тăмалла.

Вăрçă условийĕсенче предприятисене тата чугунçул транспортне хĕле хатĕрлесси питех те пысăк вырăнта тăрать. Хальхи вăхăтра государство пурне те туса парать, топливо кӳрсе парать, общежитисене юсаса парать тесе шанса ларни сиенлĕ шухăш пулса тăрать. Кашни хозяйственникăн вырăнти ресурссемпе, вырăнти материалсемпе пуринпе те усă курмалла. Инçетрен кăмрăк, нефть кӳрсе килессе шанса лармалла мар, çунтарма юрăхлă вырăнти вутăпа, торфпа, сланецпа, предприятисен отходчĕсемпе анлăн усă курмалла. Çакăн пек япаласем вара Чăваш республикинче ытлашшипех пур. Кунта ĕç çине хуçалăхла пăхни, тирпейлĕхшĕн, перекетлĕхшĕн тăрăшни кăна кирлĕ. Халех предприятисен, цехсен çурчĕсене, алăксене, чӳречесене пурне те юсаса хатĕрлемелле. Хĕлле тăхăнмалли тумтирсене юсама та халех тытăнмалла.

Улатăрти паровозсем юсакан завод хĕллене хатĕрленес тĕлĕшпе чылай ĕçсем тунă. Кунта производствăна юрăхсăр йывăç материалсене пухса, çӳп-çапша хутăшнă кăмрăка тасатса тата ытти майсемпе топливо запасне чылай ӳстернĕ. Завод çурчĕн çиййĕсене, алăксене тата чӳречисене юсама тытăннă тата ыт. те. Канашри вагонсем юсакан заводра та Л. М. Каганович юлташ Çурçĕр-Донец чугунçулĕн пĕр станцин коллективĕ патне янă телеграммăна сӳтсе-явнă хыççăн хĕле хатĕрленес тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлеме тытăннă. Халĕ заводра хĕлле валли топливо хатĕрлес, завод çурчĕсен алăкĕсене, чӳречисене юсас, общежитисене йĕркене кĕртес тĕлĕшпе завод управленийĕ те, профсоюз завкомĕ те çине тăрсах тăрăшаççĕ.

Предприятисене хĕле хатĕрлес ĕçшĕн хозяйственниксем кăна мар ответлă. Çак пысăк ĕçшĕн парти, комсомол, уйрăмăнах профсоюз организацийĕсем ответлă пулса тăраççĕ. Предприятисем хĕллене мĕнле хатĕрленнине халь тĕрĕслемелле те, палăртнă çитменлĕхсене пĕтерме конкретлă ĕçе тытăнмалла. Заводсемпе фабрикăсен пур кĕтессисене те пăхса тухмалла, цехсенче шăтăк-çурăксем çук-и, вентиляцисем йĕркеллĕ ĕçлеççĕ-и, кăмакасем юсавлă-и? Çаксене пурне те халь тупса палăртмалла та, предприятисене хĕллене хатĕрленес тĕлĕшпе ĕçлеме мĕнпур вăйсене мобилизацилемелле.

Чугунçул транспорчĕн предприятийĕсенче халĕ чаплă движени сарăлса пырать. Çурçĕр-Донец чугунçулĕн Л. М. Каганович ячĕпе тăракан станци коллективĕ пуçарнипе пирĕн республика урлă каçса каякан чугунçул транспорчĕн нумай станцисем хăйсен хуçалăхне ирĕкрен пулăшу ыйтмасăрах хĕле хатĕрлесе çитерме пулаççĕ. Канаш, Улатăр станцийĕсенче ĕçлекенсем вырăнти ресурссемпе усă курса, пушă вăхăтра воскресниксем туса ĕçлесе, станци хуçалăхне хĕле пур енчен те хатĕрлесе çитерме пулнă. Л. М. Каганович ячĕпе тăракан станци коллективĕн пуçарăвне чугунçул транспорчĕн мĕнпур предприятийĕсене, çавăн пекех ытти фабрикăсемпе заводсене куçармалла. Кашни предприятире хĕле хатĕрленме çав предприятисенче ĕçлекен рабочисене, работницăсене, служащисене тата килхуçи хĕрарăмĕсене активлăн хутшăнтармалла. Пирĕн предприятисенче плотниксем, кăмака тăвакансем, малярсем тата ытти тĕрлĕ ĕçе лайăх пĕлекен çынсем пур. Вĕсем предприятисене хĕле хатĕрлес ĕçе активлăн хутшăнма пултараççĕ.

Рабочисем общежитисене, клубсене тата ытти çуртсене, столовăйсене хĕле хатĕрлес ĕçре пысăк ĕçсем тума пултараççĕ. Массăсен пуçаруллăхĕпе рабочисен хваттерĕсене юсама, пахча-çимĕçсем усрамалли вырăнсем тума, пахча-çимĕçсем, вутăсем ытларах хатĕрлеме усă курмалла. Çавăнпа та, предприятисенче ĕç пĕтнĕ хыççăн общежитисене, столовăйсене, клубсене, предприятисен çурчĕсене юсас тĕлĕшпе икшер-виçшер сехет ĕçлессине кашни заводрах, фабрикăрах организацилес пулать. Партипе комсомол тата профсоюз организацийĕсен хозяйственниксене хăйсен предприятийĕсене хĕле хатĕрлеме пур майсемпе те пулăшмалла.

Сивĕ кунсем çывхарса çитесси нумаях та юлмарĕ. Предприятисене хĕле хатĕрлес тĕлĕшпе халех çине тăрса ĕçлеме тытăнмалла, çак пысăк ĕçе вăрăма тăсма юрамасть. Хĕле кашни заводăн, фабрикăн тата чугунçул транспорчĕн тĕплĕн хатĕрленсе, организованно кĕтсе илмелле. Ку вăл пирĕн предприятисене хĕл вăхăтĕнче те лайăх ĕçлеме, фронта кирлĕ таран продукци парса тăма май парать.

Пур ĕçе те вăхăтра вĕçлемелле

СЕНТЕРВĂРРИ. (**Хамăр корр.**). Çак кунсенче колхоз тата ялсовет председателĕсен районри канашлăвĕ пулса иртрĕ. Вăл канашлура тырпулсене уйхиртен пухса кĕртесси мĕнле пыни çинчен сӳтсе-яврĕç.

Кăçал колхозниксем уборкăра нихăçан пулман хастарлăхпа, пысăк тухăçлăхпа ĕçлеççĕ. Малта пыракан колхозсем уборка ĕçне пĕтĕмпех вĕçлерĕç, вĕсен шутне Кĕçĕн Маклашкинăри, Аслă Маклашкинăри, Амачкинăри т. ыт. колхозсем кĕреççĕ. Кĕçĕн Маклашкинăри «Хĕрлĕ Çар» колхоз хăйĕн ĕçне чăннипех вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ пек организациленĕ. Колхоз уйри тырпулсене пухса кĕртнĕ вăхăтрах авăн çапас ĕçе те туса пынă, çитес кунсенчех вăл авăн çапса пĕтерет. Кунта кĕрхи çĕртме тăвасси те аван пырать.

Анчах, хăшпĕр колхозсем уйхир ĕçĕсене вăраха янă, çавна май кĕрхи ытти ĕçсем те юлса пыраççĕ. Шуршăлти, Тутаркассинчи тата Турханкассинчи колхозсемшĕн çанталăк «начар» пулнă, çавăнпа та вĕсем кая юлтăмăр, теççĕ. Тĕрĕссипе илсен, асăннă колхозсен руководителĕсем те, ялсовет исполкомĕсем те уборка ĕçĕпе сахалтарах интересленнĕ.

Канашлура тухса калакансем юлса пыракан колхоз руководителĕсене хытă критиклерĕç. Çавăнпа пĕрлех, уборка ĕçне кĕске вăхăтрах вĕçлес çĕрте пур майсемпе те тĕплĕн усă курма, уйрăмах суртыррисене кĕреплеллĕ çавапа çулассине, уйăхлă уяр каçсенче ĕçлессине, капансене уйхиртех туса унта итем уçса авăн çапассине организацилеме сĕнчĕç.

Колхоз председателĕсемпе ялсовет председателĕсем уборка ĕçне çывăх вăхăтрах вĕçлеме тата государствăна тырă тăратмалли обязательствăна срокчен тултарма пулчĕç.

М. МИТРОФАНОВ.

Килес çулхи вăйлă тырпулшăн

Шăхасан районĕнчи колхозсем килес çулхи вăйлă тырпулшăн кĕрешсе кĕрхи тырпулсене пысăк хăвăртлăхпа тата пахалăхлăн акса хăварчĕç. Колхозсен уйхирĕсенче малтан акнă тырпулсем сип-симĕс шăтса тухнă. Анчах, килес çулхи вăйлă тырпулшăн кĕрешесси кĕракине ăнăçлăн ирттернипех вĕçленмест. Пирĕн килес çул суртыррисем акмалли çĕр участокĕсем çинче халех кĕрхи çĕртме туса хăварассине те манма юрамасть. Кĕрхи çĕртмене вăхăтра туни—суртыррисен тухăçне ӳстермелли мероприятисенчен пĕри пулать. Кĕрхи çĕртме туса хăварнă вырăнта Киров, Калинин, Чкалов, «Пионер», «Новая жизнь» колхозсен çурхи тырăсем ăнса пулнă.

Районĕпе илсен, колхозсенче кĕрхи çĕртме тума ятарласа 48 звено уйăрнă, вĕсем ку таринччен 2000 гектар çинче çĕртме тунă. Колхозсенчен пĕлтернĕ тăрăх, сентябрĕн 7-мĕшĕнче кăна кĕрхи çĕртме тăвас ĕçре 500 лашана яхăн ĕçленĕ. Кĕрхи çĕртме тăвас ĕçе уйрăмăнах Молотов ячĕпе тăракан, «Активист», «Прожектор», «Пинер», «Трактор», «Новая жизнь» т. ыт. колхозсенче аван йĕркеленĕ. Çĕртме тума уйăрнă колхозниксем малтанхи кунсенчех ĕç нормисене ирттерсе тултарассишĕн кĕрешеççĕ. Акă «Новая жизнь» колхозри сухаçсем Алексей Васильевпа Андрей Алексеев юлташсем кунне гектар çурă сухалаççĕ.

В. Ч.

Уйхир ĕçĕсем вĕçленсе пыраççĕ

ИШЛЕЙ, сентябрĕн 12-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Сентябрĕн 10-мĕшне 21 колхоз тырпулсене вырса пĕтерчĕ. Хăшпĕр колхозсем кĕлте кĕртсе пĕтернĕ. «Восток», «Тиуши», «Самолет», «Труд» колхозсенче çĕрле кĕлтене капана хываççĕ. Пур колхозсенче те авăн çапас ĕç пуçланнă, чылай колхозсем авăн çапас ĕçе уйрах организацилерĕç.

И. АНТОНОВ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Сентябрĕн 13-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 13-мĕшĕнче пирĕн войскăсем противника хирĕç пĕтĕм фронтра вăйлă çапăçусем туса пынă.

Сентябрĕн 11-мĕшĕнче сывлăшри çапăçусенче тата противникăн аэродромĕсенче нимĕçсен 50 самолетне пĕтерсе тăкнă. Пирĕн 34 самолет пĕтнĕ.

Сентябрĕн 13-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн авиаци Бухарест çине бомбăсем пăрахнă, пирĕн самолетсем пурте хăйсен базисене таврăннă.

Çурçĕр флотĕнчи торпеднăй катерсем нимĕçсен сторожевой карапне тата пысăк транспортне путарнă.

* * *

Речица майорăн пехотнăй чаçĕ тăшман войскисен группине пысăк çухату кӳнĕ. Противника хирĕç пыракан çапăçăва старший лейтенант Ланков юлташ подразделенийĕнчи батарейăсем пуçланă. Тул çутăласси икĕ сехет юлсан артиллеристсем нимĕçсен окопĕсем çине вăйлăн пеме тытăннă. Тĕттĕм пулнипе усă курса çакăнпа пĕр вăхăтрах пирĕн пехота батальонĕ тата кавалерин эскадронĕ тăшман позицийĕсене сисиччен флангран çавăрса илнĕ. Ирхине 5 сехетре Галин капитанăн батальонĕнчи боецсем тата старший лейтенантăн Бубух юлташăн эскадронĕнчи кавалеристсем противника тылран кĕтмен çĕртен атакăланă. Фашистсем ним тума пĕлмесĕр аптăраса ӳкнĕ. Речица майорăн чаçĕнчи тĕп вăйсем атакăна кайсан тăшман хушшинче паника татах та ытларах вăйланнă. Виçĕ сехет хушши пынă çапăçура нимĕçсене пысăк çухатусем кӳнĕ. Çапăçу хирне нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсен 300 ытла виллийĕ вырта юлнă. Фашистсен 12 офицерне тата 240 салтакне тыткăна илнĕ. Пирĕн часть 6 оруди, 8 миномет, 22 пулемет, 500 ытла винтовка, 20 грузовик, 16 мотоцикл, 70 велосипед, 64 повозка тата 200 ытла лаша тытса илнĕ.

* * *

Чернов юлташ командир пулса ертсе пыракан танксен чаçĕ фронтăн Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче противникăн танксен группине пысăк поражени кӳнĕ. Фашистсене хирĕç пулса иртнĕ çапăçусенче нимĕçсен 30 танкĕпе бронемашинине, 20 орудине тата транспортнăй 50 машинине пĕтерсе тăкнă. Тăшманăн салтакĕсемпе офицерĕсене 600 çын вĕлернĕ тата амантнă. Чаçри зенитчиксем фашистсен пикировка тăвакан 2 бомбардировщикне персе ӳкернĕ, çак бомбардировщиксем пирĕн танксене тата мотопехотăна атакăлама хăтланнă пулнă.

* * *

Истребительсем хӳтлесе пыракан совет бомбардировщикĕсен группи юханшыв урлă каçма тунă переправа çине бомбăсем пăрахма вĕçсе кайнă. Пĕлĕтсем айĕнчен сасартăк нимĕçсен «Мессершмитт» йышши виçĕ истребителĕ вĕçсе тухнă. Совет летчикĕсем çавăнтах çапăçу пуçласа янă. Сывлăшри тытăçура фашистла летчиксенчен пĕри пулеметран персе Сероштан лейтенантăн самолетне кӳререн сиенленĕ пулнă. Паттăр совет летчикĕ çавăнтах аялалла ыткăннă та, хăйĕн самолечĕн çунаттийĕпе тăшман машинин çунаттине касса татнă. Фашистсен самолечĕ çĕр çине тăтăлса аннă. Сероштан юлташ парашютпа сиксе çĕр çине чиперех анса ларнă.

* * *

Фронтăн Кăнтăр-Хĕвеланăç енче çапăçакан Ильин юлташăн подразделенийĕ нимĕçсен чаçне атакăланă. Тăшман пысăк çухатусем тӳснĕ. Минăсем тултарнă 70 ещĕк, 5 пин ручной граната тата патронсем тултарнă вуншар ещĕксем тытса илнĕ.

* * *

Житомир партизанĕсем фашистла захватчиксене хирĕç хăюллăн та паттăррăн кĕрешеççĕ. Колхозри тимрĕç Л. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ Хочин—Юрово—Бегунь зонинче нимĕç войскисемпе транспорчĕсем çине хăюллăн пыра-пыра тапăнать. Партизансем фашистсенчен 300 винтовка, 150 пистолет, 6 пулемет, ручной гранатăсем тултарнă 165 ещĕк тата 35 пин ытла патрон тытса илнĕ. Сентябрь уйăхĕн малтанхи кунĕсенче боецсем Перга ялĕ çывăхĕнче Германи çар сучĕн чиновникĕсем ларса пыракан икĕ çăмăл автомашинăна тытса чарнă. Партизансем нимĕçсене пурне те вĕлерсе пĕтерсе, следстви материалĕсем тултарнă икĕ чемодана тытса илнĕ.

Участокри врач Я. юлташ командир пулса ертсе пыракан отряд Вознички тата Лученки хушшинчи çул участокĕсенче нимĕçсен автоколонни пырасса сыхласа тăнă. Охранăна тата шоферсене вĕлерсе пĕтернĕ хыççăн, партизансем снарядсем тиенĕ 4 грузовика тата танксем валли запаслă пайсем тиенĕ 2 грузовика взрыв туса сирпĕнтерсе янă. Колхозник Д. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрядĕнчи боецсем Лугины станцинчен инçех мар вырăнта нимĕçсем сиенленĕ танксемпе автомашинăсене юсамалли мастерской организациленни çинчен пĕлнĕ. Фашистсем вырнаçнă яла партизансем çĕрле çавăрса илнĕ те, нимĕç салтакĕсене вĕлерсе пĕтерсе, 6 танка тата 27 грузовика çĕмĕрсе пачах юрăхсăра кăларнă.

Нимĕçсем мирлĕ халăхран питĕ тискеррĕн мăшкăлланни çинчен Олевск салинче пурăнакансем партизансен отрячĕн командирне, Заготскот конторинче ĕçлекен Р. юлташа пĕлтернĕ. Сентябрĕн 3-мĕшĕнче фашистсем салара юлнă мĕнпур çынсене кинотеатр çуртне хăваласа пухнă. Залра пулемет вырнаçтарса лартнă. Фашистсен офицерĕ çав салари учительницăна Галина Бринькона сцена çине кăларнă та, револьверпа хăратса, нимĕçсен вырăс чĕлхипе çырнă листовкине пурне те илтĕнмелле вуласа пама хушнă. Çав листовкăра Германи войскисене пулăшма тата вĕсене апат-çимĕçсем пама хресченсене чĕнсе каланă пулнă. Мухтавлă патриотка: «Ылханлă çĕленкалтасем! Совет хресченĕсем сирĕн помощниксем мар!»—тесе кăшкăрса, листовкăна фашист питĕнчен пенĕ. Урса кайнă фашист учительницăна çавăнтах персе вĕлернĕ тата залри çынсем çине пулеметран пеме приказ панă. 20 çынна ытла çавăнтах вĕлернĕ. Тепĕр кунне партизансем Олевск çине тапăннă та, салара пулнă нимĕçсене офицерĕпе пĕрлех пурне те вĕлерсе пĕтернĕ.

* * *

Одесса фронтĕнче аманнă румын салтакĕсене Бухареста нумай пиншерĕн илсе пыраççĕ. Хулари больницăсем пурте аманнă салтаксемпе тулса ларнă. Румыни влаçĕсем çĕршер çынсен хваттерĕсене конфискацилесе, вĕсенче аманнă офицерсене вырнаçтарнă. Хулари шкулсенчен пуринчен те тенĕ пекех госпитальсем туса хунă.

Бухарестра пурăнакансенчен полици темиçе пин кровать вăйпах туртса илнĕ. Кроватьсемпе вырăнсем, правило пекех, йывăр аманнă Румыни салтакĕсем валли те çук. Вĕсем валли нарсем тунă. Медикаментсем тата врачсем çитмен пирки Бухарестри госпитальсенче выртакан аманнă румын салтакĕсенчен 30 процентран ытла мар сывалаççĕ.

* * *

Совет Украининчи ĕççыннисем кашни хулана, кашни колхоза оборонăн хăватлă крепоçĕ туса хураççĕ. Донбасра халăх ополченийĕн отрячĕсем вăрçă ĕçне тимлĕн вĕренеççĕ. Сталинла премии лауреачĕ инженер Филиппов политрук пулса ертсе пыракан рота çак кунсенче икĕ кунлă марш иртернĕ. Чăнчăн вăрçări пек обстановкăна çывхартнă условисенче боецсем хăйсем çирĕп дисциплинăллă пулнине, винтовкăпа, гранатăпа тата кĕреçепе усă курма лайăх пĕлнине кăтартса панă. Матвеев юлташ ертсе пыракан взводри боецсенчен 80 проценчĕ ытла 2-мĕш ступеньлĕ ворошиловски стрелок значокĕн нормисене панă.

Харьковщинăри ĕççыннисем вăрçăра кирлĕ специальноçсене питĕ пысăк хастарлăхпа вĕренсе алла илеççĕ. Çамрăксем 15 пин çын ытла истребительнăй батальонсенче вăрçă ĕçне вĕренеççĕ, 20 пине яхăн хĕр медицина сестрисем хатĕрлекен курссенче тата санитарнăй дружинăсенче вĕренеççĕ. Танксене пĕтерекенсен отрячĕсене облаçри хуласемпе районсенче темиçе çĕр отряд организациленĕ. Дзержинский ячĕпе тăракан заводра 200 рабочи танка вĕренеççĕ.

Ворошиловград облаçĕнчи Ребриково ялĕнче ĕçлеме пултаракан пур колхозниксем те халăх ополченине кĕнĕ. Ялта ворошиловски всадниксен взводне туса йĕркеленĕ. Ополченецсем винтовкăна тата пулемета вĕренеççĕ. Çĕр ытла колхозник оборонăллă 4 значокăн нормисене панă. Оборона ĕçĕнчи чи лайăх активистсенчен самозащита групписем организациленĕ. Ялти хĕрарăмсем пурте санитари ĕçне тата сывлăшран тапăннинчен сыхланас ĕçе вĕренеççĕ.

Сентябрĕн 14-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 14-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç çапăçнă.

* * *

Бахаров полковникăн танковăй чаçĕ нимĕçсене хирĕç ăнăçлăн çапăçса, тăшмана пысăк çухатусем кӳрет. Залесье ялĕ патне пымалли çулсем çинче пулса иртнĕ çапăçусенче Молодцов лейтенантăн танкĕ çине тăшман орудисенчен, минометсенчен тата пулеметсенчен пеме пуçланă. Молодцов юлташ хăйĕн машинине хăюллăнах противникăн огневой точкисем çине тытнă. Икĕ тупăпа виçĕ миномета стройран кăларнă. Заградительнăй майпа персе тăнă вырăнтан тепĕр енче Молодцов нимĕçсен виçĕ танкне тĕл пулнă. Çапăçура противникăн пĕр танкне персе çĕмĕрнĕ, тепĕр иккĕшĕ каялла тарнă. Юлашки темиçе кун хушшинче лейтанант Молодцов 6 тупă, 5 миномет, 2 танк, 3 бронемашина тата фашистсен нумай салтакĕсене пĕтерсе тăкнă. Танк экипажĕ боеприпассем турттарса пыракан икĕ трактора тытса илнĕ.

Бахаров полковникăн танковăй чаçĕнчи Шуренковпа Копличенко командирсен подразделенийĕсем, противникăн оборонине çĕмĕрсе, нимĕç салтакĕсене 400 çын ытла пĕтерсе тăкнă тата 5 оруди, снарядсем тултарнă 100 ытла ещĕк, темиçе пин патрон тата ытти трофейăсем тытса илнĕ.

* * *

Ленинград патне пымалли çулсем çинче Балтика тинĕсĕн авиацийĕ нимĕçсене калама çук пысăк çухатусем кӳрет. Летчиксем Корж, Шмелев тата Жуков юлташсем фашистсен танкĕсен тата пехотăпа пыракан машинисен колонни çине, темиçе йывăр батарейисемпе зенитнăй установкисем çине бомбăсем пăрахнă тата пулеметсенчен пенĕ. Противник пысăк çухатусем тӳснĕ. Тăшмана ăнăçлăн пырса çапнăшăн фронт командованийĕ летчиксене тав тунă.

Пĕр ялта пур çĕрте те кĕпесем çакса тултарнă пулнă, старший лейтенант Кожин çакна асăрханă. Тăшман чееленнине летчик ăнланса илнĕ. Пăрахнă бомбăсем маскировка туса пытарнă бензин автоцистернисем çине тĕлех пырса ӳкнĕ. Нимĕçсен колоннине йăлтах пĕтерсе тăкнă. Çĕр суммипе аялтан вĕçме пуçласа, старший лейтенант пулеметран персе нумай фашистсене пĕтерсе тăкнă. Барабанов летчикпе пĕрле Кожин юлташ фашистсен переправине аркатса тăкнă. Пирĕн разведка палăртнă тăрăх, переправа патĕнчен нимĕçсен 18 зенитнăй орудине тата пехотăн пĕр батальонне яхăн пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енчи участокĕсенчен пĕринче пирĕн зенитчиксем нимĕçсен «Юнкерс-88» йышши бомбардировщикне персе ӳкернĕ. Летчик, унтер-офицер Эмиль Фрост, наблюдатель фельдфебель Альфред Бехер тата механик обер-ефрейтор Ферунман Поликмаон парашютсемпе сикнĕ. Колхозниксем бомбардировщик экипажне хĕçпăшалсăрлатнă та, фашистсен летчикĕсене Н-ски чаçĕн штабне илсе пынă.

Тыткăна лекнĕ летчик Эмиль Фрост хăйне допрос тунă чухне çапла каласа панă: «Вăрçăн малтанхи икĕ уйăхĕ хушшинче пирĕн авиаци группи хăйĕн самолечĕсен тăвата пайĕнчен виçĕ пайне çухатрĕ. Пирĕн группа илнĕ пополнени çухатнă самолетсен йышне витме пултараймасть. Кунсăр пуçне тата, пирĕн пата кивĕ маркăллă самолетсем, сăмахран, «Ю-52», «ПЗЛ-24», «АРАДО-47» т. ыт. йышши самолетсем ярса тăма пуçларĕç. Летчиксен кадрĕсем тĕлĕшпе ĕç татах та япăхрах. Опытлă летчиксем нумайĕшĕ вилнĕ. Халĕ пуринчен ытларах 18—23 çулсем хушшинчи çамрăксем вĕçеççĕ. Летчиксен составĕнчен каталнисем вырăнне çĕнĕ летчиксем тупас ыйту Германи командованине питех те канăçсăрлантарать. Пирĕн летчиксем, уйрăмăнах çамрăккисем, совет истребителĕсенчен хăраççĕ. Совет самолечĕсем курăнсан пирĕн истребительсем тарма пуçласа пире ним хӳтлĕхсĕр пăрахса хăварнисене эпир, бомбардировщиксемпе вĕçекен пилотсем, темиçе хутчен те курнă».

Фельдфебель Альфред Бехер çапла каласа панă: «Вырăссен авиацийĕ Берлин, Кенигсберг, Штеттин, Алленштайн тата Германин ытти хулисем çине темиçе хутчен те вĕçсе пынă. Совет самолечĕсем нумаях пулмасть Берлин çине пырса бомбăсем пăрахнине эпĕ хам куртăм. Хулара нумай çĕрте пушарсем пуçланчĕç, бомбăсем час-часах çурăлнă сасăсем илтĕнчĕç. Бомбăсем çар завочĕ çине ӳкнине эпĕ пĕлетĕп. Совет тата Англи авиацийĕ вĕçсе пырса тапăннă май нимĕç халăхĕн шухăш-кăмăлĕ питĕ пусăрăннă. Çак ылханлă вăрçă хăçан пĕтĕ-ши?—тесе пурте ыйтаççĕ».

* * *

Ниепле те тытма çук паттăр партизансене хирĕç кĕрешме нимĕç захватчикĕсем вăй çитерейменççĕ. Ленинград облаçĕн фашистсем оккупациленĕ районĕсенче пĕр уйăх хушши çапăçакан, К. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсене 300 çын ытла, вăл шутра нимĕç çарĕн майорĕпе полковникне пĕтерсе тăкнă. Партизансем аэродромсенче икĕ моторлă тăватă бомбардировщике çунтарса янă, 34 грузовой тата темиçе çăмăл машинăна пĕтерсе тăкнă.

С. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячĕ виçĕ эрне хушшинче противникăн колоннисем çине 16 хутчен пырса тапăннă тата нимĕçсен пысăк чаçĕн штабне аркатса тăкнă. Фашистсене хирĕç пулса иртнĕ çапăçусенче отряд нимĕçсен 116 салтакĕпе 8 офицерне, горючи, боеприпассем тата тăшманăн салтакĕсене турттарса пыракан 39 грузовой машинине пĕтерсе тăкнă. Отряд нимĕçсен 60 винтовкине тата 18 лашине тытса илнĕ.

Псковщинăра тата Карелинче çапăçакан совет партизанĕсем фашистла оккупантсене çĕршер çын пĕтере-пĕтере тăкаççĕ. Партизансем нимĕçсен штаб машинисене сыхласа тăраççĕ те, вĕсем çине вăрмантан переççĕ. Партизанла отрядсенчен пĕрин снайперĕ—«Николай» юлташ—нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 39 çын вĕлернĕ те ĕнтĕ. Çав отрядри партизанка-разведчица «Ольга» юлташ, парашют спорчĕн инструкторĕ пулса ĕçленĕскер, тăшманран туртса илнĕ хăйĕн автоматĕнчен персе фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсене 14 çын пĕтерсе тăкнă. Нимĕçсен фашистла захватчикĕсене хирĕç кĕрешес ĕçре партизансем тактика тĕлĕшпе чаплă приемсем тупса кăларнă. Çакна фашистла захватчиксем ытларах та ытларах туйса илме пуçлаççĕ. Белофинсен офицерĕ Швейцарири «Нейе Цюрхер цейтунг» хаçатăн корреспондентне çапла пĕлтернĕ: «Иртсе пыракан машинăсем çине вырăс партизанĕсем засадăран переççĕ. Партизансем чăтлăхран çиçĕм пек хăвăрт тухаççĕ те, тĕтре тата чăтлăх вăрман ăшне çавăн пекех хăвăрт тарса пытанаççĕ. Финсен патрулĕсем партизансене вăрмансенчен хăваласа кăларма хăтланаççĕ, анчах та ун пек тума çакнашкал чăтлăх вăрмансенче ниепле те май çук...».

* * *

Данири чылай портсенче юлашки кунсенче пысăк саботажсем пулса иртнĕ, çав саботажсем Германи судоходствине пысăк сиенсем кӳнĕ. Эсьбьерг хули çывăхĕнче Германин пăспа çӳрекен катерĕ çинче антифашистсем кингстонсене уçса янă. Машинăсен отделенийĕ часах шывпа тулса ларнă. Саботаж тунине нимĕçсем часах тупса палăртнă тата паром путассине сирсе яма пултарнă пулсан та, паром çапах та нумай вăхăтлăха стройран тухнă. Эсьбьергри полицин начальникĕ «усал шухăшлă çынсене тытнăшăн» 1000 крон укçа парса наградăлама пулнă. Свенборг портĕнче Германи валли продуктсем тиесе лартнă пароход çинче пысăк пушар тухнă. Пушара сӳнтерме май килмен. Пароход тата груз пĕтнĕ. Сентябрĕн малтанхи кунĕсенче пĕтнĕ çавнашкал пароходсенчен çак вăл виççĕмĕш пароход шутланать.

* * *

Вуншар пин изобретательсем, рационализаторсем, техникăн хăюллă новаторĕсем фронта калама çук пысăк пулăшу параççĕ. Челябинскри трактор завочĕн инструментальнăй цехĕнче ĕçлекен разметчик Сторожев юлташ рационализаци енĕпе йывăр мар мероприятине пурнăçа кĕртнĕ, хальхи вăхăтра вăл пĕр детале халичченхинчен 24 хут хăвăртрах разметка тăвать. Тамбоври вагонсем юсакан заводăн технически отдел начальникĕ Челюстников юлташ тата конструктор Карамышев юлташ клепка тунă çĕрте ĕç тухăçлăхне 8—10 хут ӳстерекен пресс конструкциленĕ. Сталинабадри автомобильсем юсакан, Орджоникидзе ячĕпе тăракан заводри слесарь Новохатко юлташ автомашина чаçĕсенчен пĕрине реставраци тумалли процеса механизациленĕ, çакăн хыççăн вăл нормăна 1000 процент тултарса пырать. Чита облаçĕнчи «Балейзолотори» ремонтно-механически мастерскойĕнчи старший мастер Суадалев юлташ токарнăй станок çинче ĕçлемелли çĕнĕ методпа усă курса, нормăна кунсерен 3000 процент тултарса пырать.

Сентябрĕн 14-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 14-мĕшĕнче пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕç вăйлă çапăçусем туса пынă. Нумай кунсем хушши пынă хаяр çапăçусем хыççăн пирĕн войскăсем Кременчуг хулинчен тухса кайнă.

Сентябрĕн 12-мĕшĕнче сывлăшри çапăçусенче нимĕçсен 21 самолетне персе антарнă тата аэродромсенче нимĕçсен 46 самолетне пĕтерсе тăкнă, пĕтĕмпе противникăнне 67 самолет пĕтернĕ. Пирĕн 28 самолет пĕтнĕ.

Сентябрĕн 14-мĕшĕнче кăнтăрла Мускав патĕнче нимĕçсен пĕр самолет-разведчикне персе антарнă.

* * *

Фронтăн Çурçĕр-Хĕвеланăç енче нимĕçсен фашистла йыткĕтĕвĕсене хирĕç Штыков полковникăн подразделенийĕнчи боецсемпе командирсем ăнăçлăн çапăçаççĕ. Тăшмана хирĕç пыракан çапăçусенче уйрăмăнах Кожуров, Дохновский, Алексей Бень тата ытти юлташсен подразделенийĕсем уйрăмăнах ăнăçлăн кĕрешнĕ. Кожуров капитанăн подразделенийĕ çĕрлехи çапăçура нимĕçсен 12 орудине, 20 станковăй тата ручной пулеметне, 2 радиостанцине тытса илнĕ. Дохновский юлташăн подразделенийĕнчи артиллеристсем пĕр кун хушшинче кăна тăшманăн пехотăпа пыракан 70 автомашинине, 150 мотоциклистне тата кавалеристсен пысăк группине пĕтерсе тăкнă.

Уйрăм подразделенисем тăшман тылне нумай хутчен çĕмĕре-çĕмĕре кĕрсе кайнă. Пĕрре çавнашкал фашистсен тылне шăтарса кĕрсе кайсан, пирĕн

Малалли 2-мĕш страницăра

Совет Информаци Бюровĕнчен

(Сентябрĕн 14-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳн вĕçĕ)

боецсем танксемпе пĕрле кĕрешсе, нимĕçсен мотоколоннине аркатса тăкнă тата 240 автомашинине тытса илнĕ. Разведчик лейтенант Алексей Бень хăйĕн бронемашинипе тăшманăн тылне шала кĕрсе кайса, нимĕçсен темиçе бронеавтомобильне пĕтерсе тăкнă, 3 çăмăл танкне тата темиçе противотанковăй орудине персе çĕмĕрнĕ.

Фашистла войскăсене хирĕç пынă нумай çапăçусенче Штыков полковникăн соединенийĕ нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсене 10 пин çын ытла, тăшманăн 200 яхăн танкне, 100-шер автомашинине, 100 ытла орудине тата 500 çити мотоциклĕсене пĕтерсе тăкнă.

* * *

Гурцала лейтенантăн подразделенийĕ минометсенчен персе хӳтленипе пирĕн батальонри чаçсене перегруппировка тума пулăшса тăнă чухне пĕр сехет хушшинче противникăн 6 минометне, виçĕ станковăй пулеметне тата нимĕçсен темиçе вуншар салтакĕсене пĕтерсе тăкнă. Батальон наступлени тунă чухне Малыхин юлташăн минометнăй ротинчи боецсем хăйсен миномечĕсенчен тĕл персе нимĕçсен 60 салтакне ытла вĕлернĕ. Лейтенант Мельник, сержант Бондаренко тата красноармеец Иванов тăшман позицийĕсем патне сисеччен пырса хăйсен миномечĕсенчен темиçе хут персех противникăн пулеметнăй тата минометнăй точкине вĕсен расчечĕсемпе пĕрлех пĕтерсе тăкнă. Поволяев лейтенантăн минометнăй взводĕнчи боецсем разведка тăвакан нимĕç офицерĕсен пысăк группине асăрханă. Минометчиксем пеме пуçласа фашистсен офицерĕсене 10 çын ытла пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фашистла авиаци Ленинград çине вĕçсе пыма нумай хутчен хăтланса пăхнисене паттăр совет летчикĕсем пĕрмаях сире-сире яраççĕ. Çак кунсенче Ленинград патне пымалли çулсем патĕнче сывлăшри çапăçу пулса иртнĕ, вăл çапăçăва 100 ытла самолет хутшăннă пулнă. Çак çапăçура фашистсен 17 бомбардировщикĕ пĕтнĕ, фашистсене хăваласа янă.

* * *

Главвоенторгăн палаткисемпе автолавкисенче ĕçлекенсем вăрçăри обстановкăра фронтăн малти позицийĕсене Хĕрлĕ Çарăн боецĕсемпе командирĕсем валли тĕрлĕрен таварсемпе çимĕçсем яланах вăхăтра çитерсе тăраççĕ. Автолавкăн заведующийĕ Крымский юлташ, тăшман артиллерирен персе тăнине пăхмасăрах, малти позицисем патне кайса полк валли папироссем, супăнь, печени тата конфектсем илсе çитернĕ. Противник наступлени пуçласан Н-ски полк боецĕсемпе пĕрле Крымский юлташ та алла пăшал тытса оборонăн малти хĕррине выртнă. Тăшмана хăваласа ярсан, Крымский юлташ каллех автолавка прилавки умне тăнă. Военторгăн шоферĕ Мария Павлова малти позицисем патне таварсем тиесе кайнă. Унăн машини çине фашистсен самолечĕ тапаннă. Нимĕçсем пăрахнă бомба ванчăкĕ тивнипе мотор сиенленнĕ пулнă. Павлова юлташ машинăна пăрахса хăварман. Каç пуласса кĕтсе илнĕ те, çĕмĕрĕлнĕ тепĕр автомобильрен юсавлă пайсене илсе, вăл хăйĕн грузовикне юсанă, ирхине ирех таварсене кирлĕ çĕре çитерсе панă.

* * *

Тыткăна илнĕ тата вĕлернĕ нимĕç салтакĕсен çумĕнче тупнă çырусемпе дневниксем Ленинград патне пымалли çулсем çинче фашистсен войскисем питĕ пысăк çухатусем тӳснине кăтартса параççĕ. Тыткăна илнĕ нимĕç салтакĕ Бейн киле яма ĕлкĕреймен çырăвĕнче çапла пĕлтерет: «Йĕритаврах кĕмсĕртетсе тăрать, йĕритаврах пенĕ сасă, пирĕн çине снарядсен ванчăкĕсем питĕ нумай тăкăнаççĕ. Пире кашни утăмрах вилĕм кĕтсе тăрать. Çак кунсенче манăн взводра татах темиçе çын пĕтрĕç. Халĕ эпир тăваттăн кăна юлтăмăр. Шухăш-кăмăл çакăн пек пăтраннине эпĕ халиччен нихăçан та тӳссе курман. Кунта ухмаха ерсе кайма пулать». Салтак Г. Янзен хăйĕн арăмне çапла пĕлтерет: «Эпир ĕнтĕ 20 кун хушши малалла каймасăр пĕр вырăнта тапăртатса тăратпăр, вĕçĕ-хĕррисĕр вăрмансăр пуçне урăх нимĕн те курмастпăр. Çак çапăçусенче пирĕн нумай салтаксем вилчĕç тата аманчĕç. Хам халĕ те сывă юлнинчен тĕлĕнетĕп. Манăн çавтери канас килет. Россия, Россия, курас марччĕ манăн сана нихăçан та!».

Чи усал фашист унтер-офицер Генрих Миллер вăрçă пуçланнăранпах дневник çырса пынă. Çав дневникра çырнă хăшпĕр вырăнсене илсе кăтартатпăр:

«Августăн 22-мĕш. Старший лейтенант Приванеск вилчĕ (пуля чĕрине тивнĕ), каç пуларахпа 4-мĕш ротăра лейтенант Шиллер вилчĕ. Çапла вара эпир кĕске вăхăт хушшинчех 7 офицера çухатрăмăр: пиллĕкĕшне вĕлернĕ, иккĕшне амантнă. Вилнисен хушшинче рота командирĕсем виççĕн.

Августăн 25-мĕш. Вырăссен бомбардировщикĕсем ирех вĕçсе килчĕç. Батальон командирĕ йывăр аманнă. Апат-çимĕç илсе тăраймастпăр. Транспортсем лакса ларнă, ниепле те çитеймесçĕ. Чĕкĕнтĕрпе тăранса пурăнатпăр.

Августăн 26-мĕш. Каллех вырăссен самолечĕсем, артиллерирен тата пăшалсенчен переççĕ. Полевой кухня килсе çитмен-ха, пире наступленине яраççĕ...»

Çакăн хыççăн дневникре урăх ним те çырман. Çак кун Генрих Миллера вĕлернĕ.

* * *

Оккупациленĕ совет районĕсенче гитлерла салтаксем халăха çаратаççĕ, стариксенчен, хĕрарăмсенчен тата ачасенчен тискер-кайăкла мăшкăлаççĕ. Нимĕçсен карательнăй отрячĕсем Ленинград облаçĕнчи Замошье, Заплюсье, Оклюжье ялĕсене тата ытти нумай ялсене тĕппипех çунтарса янă. Ялсене тивретсе ярса, фашистсем вăл ялсенчен хресченсене хăваласа кăларса яраççĕ, вĕсене чи кирлĕ япалисене те илсе тухма чараççĕ. Лужски районри ялсенчен пĕринче колхозниксен ачисем фашистла чаçсенчен пĕрин телефон проводне ăнсăртран татса янă пулнă. Часах яла Германи салтакĕсен отрячĕ пырса çитнĕ. Ялти пĕтĕм çитĕнсе çитнĕ çынсене площаде хăваласа пухнă та, нимĕçсем вĕсем хушшинчен 5 колхознике суйласа илсе вĕсене пĕтĕм çынсен куç умĕнчех çакса вĕлернĕ. Хăйсен ялĕнчи çынсен виллисене илсе пытармашкăн хресченсене фашистсем темиçе кун хушши ирĕк паман. Захаровка ялĕнче хăйсен хĕрĕсем ăçтине пĕлтермесĕр тăнă 14 колхознике нимĕçсем çакса вĕлернĕ. Старая Русса хулинчен хĕвелтухăçнерехри Юрьево тата Перезник ялĕсене йышăнса илнĕ хыççăн, нимĕçсем халăхăн выльăх-чĕрлĕхĕсене тата кайăк-кĕшĕкĕсене йăлтах конфискацилесе пусса пĕтернĕ. Çаратса илнĕ продуктсене лавсем çине тиесе, нимĕçсем çав лавсене колхозниксене кӳлсе, юнашар яла турттарса кайнă, лавсене туртма кӳлнĕ колхозниксем хушшинче карчăксемпе стариксем те пулнă. Монино ялĕнче Германин ӳсĕр салтакĕ Николай Кургалев хресчен патне çĕмĕрсе кĕрсе, килхуçи хĕрарăмне ирĕксĕрлеме хăтланнă. Упăшки арăмĕн хутне кĕнĕ, Германи салтакĕ ăна çавăнтах персе вĕлернĕ.

Милютино ялĕнче нимĕçсем 24 колхозника арестлесе юнашар яла илсе кайнă. Арестленисем хушшинче 13 çулхи Анастасия Давыдова пулнă. Хресченсене тĕттĕм сарайне хупса лартнă та, фашистсем вĕсенчен партизансем çинчен сведенисем ыйтса пĕлесшĕн пулса, асаплантарма пуçланă. Хресченсем пурте ним шарламасăр тăнă. Çавăн хыççăн нимĕçсем хĕрачана сарайĕнчен илсе тухнă та: колхозри выльăх-чĕрлĕхе хăш еннелле хăваласа илсе кайнă? тесе ыйтнă. Çамрăк патриотка нимĕн те ответлемен. Фашистла мерзавецсем хĕрачана ирĕксĕрленĕ, унтан персе вĕлернĕ.

Сентябрĕн 15-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 15-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противникпа хирĕç çапăçусем туса пынă.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăç енчи участоксенчен пĕринче Германи командованийĕ халăх пурăнакан икĕ пунктăн хĕррисенче вăйлă укрепленисем тунă. Пирĕн войскăсем умне çав пунктсенчен фашистсене хĕссе кăларма задача лартнă. Пирĕн чаçсем çывхарса пынă чухне нимĕçсем 75 миллиметрлă орудисенчен пеме пуçланă, унтан танксен колоннипе, питĕ нумай мотоциклистсемпе тата мотопехотăпа контратака тума тытăннă. Старший лейтенант Капустин тата капитан Секундин хăйсен батарейисенчен фашистсен танкĕсем çине мĕнпур хăватпа пеме пуçланă. Тĕл персе тивретсе совет артиллерисчĕсем противникăн 8 танкне çĕмĕрсе тăкнă. Танксем хыççăн пыракан пехота пысăк çухатусем тӳснĕ, вăл малалла килме чарăннă. Çак вăхăтра Крупин лейтенантăн пулеметнăй роти тата старший сержантăн Николаев юлташăн минометсен батарейи противника флангсенчен пеме тытăннă. Çапăçу хирне нимĕç салтакĕсем 600 çынна çити вилсе тата аманса юлнă.

Танксем пулăшнипе, нимĕçсем пирĕн чаçсем наступлени туса пынине чарса лартас тесе татах темиçе хут хăтланса пăхнă, анчах вĕсем тăрăшни ăнăçлă пулман. Тăшман машинисем çине тупăсенчен пенĕ, вĕсене противотанковăй гранатăсемпе тата горючи тултарнă бутылкăсемпе пĕтере-пĕтере тăкнă. Фашистсен контратакисене сирсе янă хыççăн, совет артиллерийĕпе авиацийĕ нимĕçсен укрепленийĕсем çине пырса çапнă. Пирĕн чаçсем атака тунине пула фашистсене хăйсен укрепленийĕсенчен хĕссе кăларнă.

* * *

Сентябрĕн 11-мĕшпе 12-мĕшĕнче пулса иртнĕ çапăçура пирĕн чаçсем нимĕçсен 2 полкне çапса салатнă. Вĕсенчен пĕри—456-мĕш пехотнăй полк—хăйĕн составĕнчен 80 процентне çити çухатнă. Кунсăр пуçне, нимĕçсем 25 танк, 28 оруди, 38 пулемет, 9 миномет, 3 бронемашина, 100 ытла мотоцикл тата 4 радиостанци çухатнă.

* * *

Старший лейтенант Ивачев ертсе пыракан истребительсен звени çине 8 «Мессершмитт» тапаннă. Советăн 3 истребителĕ фашистсен самолечĕсене хирĕç хăюллăнах çапăçма пуçланă. Ивачев юлташ çапăçун малтанхи минутисенчех пĕр «Мессершмитта» персе ӳкернĕ. Тăшманăн 2-мĕш самолечĕ те сывлăшра часах çунма пуçланă. Ăна старший лейтенант Селиверстов персе антарнă. Тепĕр темиçе минутăран виççĕмĕш «Мессершмитт» çĕр çине чул пек таталса аннă. Çакă вăл—отечественнăй вăрçă вăхăтĕнче старший лейтенант Ивачев персе ӳкернĕ нимĕç самолечĕсенчен 11-мĕш самолет пулнă.

* * *

Хаяр çапăçура тăшман пульли батальоннăй комиссара Чижухин юлташа амантнă пулнă. Шиксĕр комиссар çапăçу хирĕнчен тухса кайман, вăл яланах чи хăрушă участоксене пырса тухса, хăйĕн примерĕпе боецсене хавхалантарса пынă. Комиссара иккĕмĕш хут йывăр амантнă. Чижухин юлташпа юнашар тăрса çапăçнă красноармеец Бычков юлташ комиссар патне чупса пынă та, ăна çапăçу хирĕнчен сĕтĕклесе тухнă. Бычков юлташ хăй те аманнă, анчах та хăйĕн комиссарне пăрахса хăварман.

* * *

Старший лейтенантăн Чистяков юлташăн батарейине белофинсен икĕ батарейине çĕмĕрсе тăкма приказ панă. Лейтенант Чапельский юлташ противник позицийĕсем патне çывăхах шăппăн шăвăнса пынă та, ăçта пемелли çинчен тĕрĕс кăтартусем парса тăнă. Орудисене персе тĕрĕсленĕ хыççăн, пирĕн артиллеристсем вăйлăн пеме пуçланă. Тăшманăн икĕ батарейине те пĕтерсе тăкнă.

* * *

Белоруссин нимĕçсен фашистла войскисем тытса илнĕ районĕсенче пуринче те партизанла движени ытларах та ытларах саралса пырать. Августăн иккĕмĕш çурийĕхĕнче кăна Белоруссинче партизансем нимĕçсене пин çын ытла вĕлернĕ. Полесье облаçĕнче партизансен отрячĕсем боеприпассем усракан 20 ытла склада, 46 бензинохранилищĕна, продовольстви тиесе пыракан 115 транспорта, войскăсем валли снаряжени тиенĕ 47 обоза взрыв туса аркатнă тата çунтарса янă. Халăх пурăнакан 52 пунктра партизансем фашистсен гарнизонĕсене йăлтах вĕлерсе пĕтернĕ. Партизансен движенине пĕтерсе тăкма тесе Германи командованийĕ янă темиçе карательнăй отряда партизансем хытă хавшатнă, вĕсем каялла нимсĕрех таварăннă.

Хĕрлĕ Çара хирĕç пыракан çапăçусенче гитлеровецсем калама çук пысăк çухатусем тӳснине пула Германи командованийĕн халăх пурăнакан нумай пунктсенчен хăйĕн гарнизонĕсене илсе, вĕсене ирĕксĕрех фронта ямалла пулса тăнă. Нимĕçсен комендантĕсен вырăнне ялта пуçлăх пулма ĕлĕкхи кулаксенчен, белогвардеецсенчен тата уголовнăй преступниксенчен старостăсем лартнă. Район центрĕсенчен тата çывăхри ялсенчен нимĕçсен гарнизонĕсем тухса кайсанах, партизансем фашистсен ставленникĕсене пĕтерсе тăкма тытăннă. Вĕсенчен пĕр пайĕ тухса тарнă, нумайĕшне партизансем персе вĕлернĕ.

* * *

Заводсенче, фабрикăсенче тата шахтăсенче советăн çĕршер пин патриоткисем фронта кайнă хăйсен упăшкисем, тăванĕсем тата ывăлĕсем вырăнне тăрса ĕçлеççĕ. Магнитогорскра пин ытла хĕрарăм кĕске срокла курссенчен вĕренсе тухнă, халĕ вĕсем металлурги комбинатĕнче ĕçлеме тытăнаççĕ. Отделка цехĕнчи работница Жаворонкова юлташ халех ĕнтĕ сменăра тăватă норма тултарать. «Бугурусланнефть» трестра скважинăсем пăраласа шăтарнă тата нефть тупнă çĕрте ĕçлекен хĕрарăмсен хисепĕ ӳссех пырать. Буровой мастер Бузулуцкий юлташ хĕрарăмсенчен буровой бригада организациленĕ. 437-мĕш номерлĕ буровая бригада ăнăçлăн пăраласа шăтарнă, вăл ĕнтĕ нефть пама та пуçланă. 409-мĕш номерлĕ бригада та стахановла хăвăртлăхсемпе шăтарнă, ăна срокчен 6 кун малтан эксплоатацине панă. Халиччен килхуçи хĕрарăмĕсем пулса пурăннă 20 çын—нефтяниксен арăмĕсем—мотористсем хатĕрлекен курсран вĕренсе тухаççĕ, 25 хĕрарăм кочегарсен курсĕнче вĕренеççĕ. Архангельск облаçĕнче Соломбальск заводĕнче ĕçлекен револьверщица Сафонова хăйĕн станокне отлично вĕренсе çитнĕ, халĕ вăл, правило пекех, икĕ норма тултарса пырать. Халиччен килхуçи хĕрарăмĕ пулнă Бадьян, Воробьева тата ыттисем те электросваркăра талăкри нормăна 150—220 процент тултараççĕ.

Хĕрарăм-производственницăсем хушшинче йывăртарах профессине вĕренсе алла илессишĕн пыракан движени кашни кунах ытларах та ытларах сарăлать. Карагандари 20-мĕш №-лĕ шахтăра ĕçлекен горнячка Мария Каримова отечественнăй вăрçă пуçланиччен вагонщицăра ĕçленĕ. Халĕ вăл врубовой машинистăн помощникĕ пулса тăнă. 19-мĕш номерлĕ шахтăра тимĕр тăпри суйлакансем Машева, Никитина тата Киселева юлташсем кĕске срок хушшинчех электросварщица профессине вĕренсе çитнĕ. Пĕрремĕш номерлĕ шахтăри откатчицăсем Распаева тата Садвакатова юлташсем подъемнăй машинăсен машинисчĕсем пулса тăнă.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли—ăшă тумтир!

Сентябрĕн 11-мĕшĕнче «Коммунист» колхоз членĕсен пухăвĕ пулса иртрĕ. Пуху пĕр ыйту—Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас ыйтăва сӳтсе-яврĕ.

Кун йĕркинче тăракан ыйту тăрăх пынă пренире П. Семенов, К. Федоров, П. Рыков тата ытти юлташсем тухса каларĕç. Вĕсем пирĕн Хĕрлĕ Çар гитлерла бандитсене хирĕç геройла кĕрешни çинчен, Хĕрлĕ Çарăн иксĕлми хăвачĕпе вăйĕ çинчен каларĕç. Пуху Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли хĕл вăхăтĕнче кирлĕ тĕрлĕрен ăшă тумтирсем туса парса пулăшма йышăнчĕ.

Сăмахран, колхозăн, ытти фермăсемпе пĕрлех, сурăх ферми пур. Çав фермăри сурăхсенчен касса илнĕ çăмран колхозниксем çак кунсенчех Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 50 мăшăр алшиш, 50 мăшăр чулха çыхса пама тата ăшă тумтирсем тума 10 сурăх тирĕ пама пулчĕç.

Кунсăр пуçне тата колхозниксем кашни килĕрен е пĕрер тир, е пĕрер мăшăр алшишсемпе чулхасем çыхса пама йышăнчĕç.

Хăшпĕр колхозниксем унтан та ытларах параççĕ. П. Семенов, сăмахран, пĕр мăшăр çăматă, пĕр мăшăр алшиш; К. Федоров—пĕр мăшăр çăматă, пĕр мăшăр чулха, К. Семенова—пĕр тир, пĕр мăшăр алшиш, пĕр мăшăр чулха, С. Смирнова—пĕр тир, пĕр мăшăр чулха, П. Рыков—пĕр мăшăр çăматă, Н. Иванова, Ф. Иванов тата А. Ялугин—пĕрер тир, пĕрер мăшăр чулха е алшиш пама пулчĕç.

Çĕршыв оборонин фондне колхоз пĕр лаша панă тата колхозниксем кашни уйăхрах пĕрер ĕçкунĕ парса тăма йышăннă. Халь вара колхозниксем, малтан пама йышăннисем çумне хушса, 100 пăт тырă тата кашни уйăхрах фермăри ĕнесенчен суса илнĕ пĕр кунхи сĕте парса тăма пулчĕç.

«Коммунист» колхоз членĕсем, Хĕрлĕ Çар боецĕсене ăшă тумтир парса пулăшас ĕçе активлăн хутшăнма чĕнсе, Ишлей районĕнчи мĕнпур колхозниксемпе колхозницăсем патне уçă çыру çырчĕç.

Акă мĕн çыраççĕ вĕсем:

«...Эпир Хĕрлĕ Çар вăйĕ çине шанатпăр, урса кайнă фашистла бандитсене вăл пуçĕпех çапса аркатас пирки нимĕн чухлĕ те иккĕленместпĕр. Çавăнпа пĕрлех эпир хамăр çара юрататпăр, ăна мĕнпур вăйпа пулăшма яланах хатĕр тăратпăр. Мĕншĕн тесен, Хĕрлĕ Çар пирĕн тăван çĕршывшăн, пирĕн интересемшĕн, пирĕн ирĕклĕхшĕн çапăçать. Мĕншĕн тесен, Хĕрлĕ Çар ретĕнче пирĕн хамăрăн ывăлăмăрсем, пирĕн упăшкасем, пирĕн хамăрăн тăванăмăрсем çапăçаççĕ...

Фронт ыйтнисене пурне те большевикла пурнăçлар!

Пурте фронта валли!».

Р. МАЛЮТИН.

Ишлей р.

КАНАШ. **(Хамăр корр.).** Шаккăлти «Искра» колхоз членĕсем Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă çи-пуçсем пухса параççĕ. Халĕ вĕсем пурĕ 7 мăшăр çăматă, 4 мăшăр çăм перчатка, 8 мăшăр çăм чулха, 3 мулаххай, 3 кĕрĕк пиншак, 1 тăлăп т. ыт. те пухса панă.

Колхозница М. Федорова юлташăн упăшки фронтра тăшмансене хирĕç çапăçать. Федорова юлташ Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли 2 мăшăр çăматă, 1 çĕлĕк панă. **Т. МАЙОРОВ.**

* * *

Пирĕн заводри рабочисемпе работницăсем хăйсен пухăвĕнче Хĕрлĕ Çара ăшă кĕпе-тумтир парасси çинчен сӳтсе-яврĕç. Вĕсем пурте пĕр кăмăллăн пулса Хĕрлĕ Çара ăшă кĕпе-тумтирсем пама пулчĕç. Чылайĕшĕ çавăнтах ăшă алшиш, носки, чулха, мулаххай, çăматă, кĕрĕксем пачĕç. Казакова юлташăн упăшки 1920 çулта граждăн вăрçинче тăшмана хирĕç çапăçса вилнĕ. Унăн ывăлĕ халĕ Германи фашисчĕсемпе çапăçать. Казакова юлташ Хĕрлĕ Çара валли 1 мăшăр çăматă пачĕ.

ДАНИЛОВ-ЧАЛДУН.

* * *

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Хĕрлĕ Çар боецĕсене ăшă тумтирсем парса пулăшас тĕлĕшпе районри 36 колхозра 377 тир, 32 кĕрĕк пиншак, 111 мăшăр çăматă, 195 килограмм çăм, 429 мăшăр алшиш, 186 мăшăр носки, 188 ăшă çĕлĕк т. ыт. те пухнă.

1940 çулти Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкине хутшăннăшăн «Мурат» колхоза иккĕмĕш степеньлĕ диплом тата мотоцикл парса премиленĕ пулнă. Колхоз çав мотоцикла çĕршыв оборонин фондне пачĕ.

Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас ĕçе комсомолецсемпе союзра тăман çамрăксем активлăн хутшăнаççĕ. Изамбаеври вăтам шкулти комсомол комитечĕн секретарĕ Коланцыва юлташ çăматă йăвалама 2 килограмм çăм, ВЛКСМ райком секретарĕн заместителĕ Карова юлташ сурăх тирĕ, пĕр мăшăр носки тата сăмса тутрисем пачĕç. «Игенче» колхозри комсомол организацин секретарĕ Камаев юлташ тир, носки, çăм т. ыт те пачĕ.

З. МАРКОВ.

* * *

СЕНТЕРВĂРРИ, сентябрĕн 15-мĕш. **(Телефонпа).** Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухас тĕлĕшпе ĕçлекен районри комиссине пĕлтернĕ тăрăх, колхозсем тата колхозниксем паянхи куна 19 мăшăр çăматă, 98 тир, 6 кĕрĕк пиншак, 32 фуфайка, пĕр тăлăп, 96 мăшăр алшиш, 99 мăшăр çăм чулха, 45 мулаххай, 112 килограмм çăм т. ыт. япаласем пухса вырăнти комиссисене панă.

Кушник ялсоветĕнчи «Новая деревня» колхоз боецсем валли ăшă чулхасемпе алшишсем çыхма 15 килограмм çăм, 2 тир, колхозниксем хăйсем 21 тир, пĕр мăшăр çăматă панă.

РЯБИН.

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. **Укерчĕк çинче:** Н-ски чаçĕнчи разведчик Р. юлташ партизансене фашистсенчен тытса илнĕ автоматăн конструкцийĕ çинчен ăнлантарса парать. (Хĕвеланăç енĕ).

Г. Петров фотоӳкерчĕкĕ (ТАСС фотохроники):

Совет хĕрарăмĕсем нихăçан та фашизм чури пулмĕç!

Оборонăн Государственнăй Комитечĕн Председателĕ И. В. Сталин юлташ июлĕн 3-мĕшĕнче радио тăрăх тухса каланă сăмах Совет Союзĕнчи пур ĕççыннисене те пирĕн тăван çĕршыв умне пысăк хăрушлăх килсе тухни çинчен тарăннăн ăнлантарса пачĕ. Сталин юлташ чĕнĕвне ответлесе, Совет Союзĕнчи пиншер хĕрарăмсем хăйсен ĕç нормисене 2—3 хут ӳстерсе ĕçлеме тытăнчĕç. Пирĕн Чăваш республикинчи хĕрарăмсем те производствăллă ĕçсенче чылай çитĕнӳсем тума пуçларĕç. Етĕрнери «ЯМОЗ» заводри формовщица Е. Данилова юлташ ĕç нормине кулленех 150—160 процент тултарса ĕçлесе, кая юлса пыракан работницăсене пример кăтартса парать.

— Халĕ ĕнтĕ вăрçăри пек ĕçлемелле, юлташсем. Çĕршыва ытларах олифа тата ытти çусем те памалла. Пирĕн çав задачăна отлично пурнăçламалла, — тет вăл.

Сентябрĕн 7-мĕшĕнче «ЯМОЗ» заводри рабочисемпе работницăсем хăйсен производствинчех воскресник туса иртерчĕç. Воскреснике килхуçи хĕрарăмĕсем, рабочисемпе служащисен арăмĕсем те активлăн хутшăнчĕç. Воскресник питĕ йĕркеллĕ иртрĕ. Ĕç нормине 115 процент тултарчĕç. «ЯМОЗ» завод коллективĕ воскресникре 1734 тенкĕлĕх ĕçлесе, укçине оборона фондне пачĕ.

Нумай хĕрарăмсем темиçе тĕрлĕ професси вĕренсе, фронта кайнă арçынсем вырăнĕнче ĕçлеççĕ. Шупашкарти арманта ĕçлекен З. Запольская юлташ моторист ĕçне вĕренме хапăл турĕ. Çак ĕçе вăл çине тăрсах вĕренчĕ. Икĕ эрне вĕренсен экзамен тытса моторист ятне илчĕ. Халĕ вăл фронта кайнă моторист Красильников юлташ вырăнне ĕçлет. Запольская юлташ моторист ĕçне лайăх туса пырать.

Çавнашкалах Шупашкарти спиртзаводран цех начальникĕ Герасимов юлташ фронта кайрĕ. Ун вырăнне арăмĕ Пегаева юлташ ĕçлет. Пегаева юлташ мĕнпур вăйне хурсах тăрăшса ĕçлесе, хăйĕн цехне малти вырăна кăларчĕ.

Апат-çимĕç комбинатĕнче Инаева юлташăн бригади стахановла ĕçлесе, кулленхи нормăна 150—170 процент таран тултарса пырать. Çак комбинатрах Попова юлташ кондитер специальноçне лайăх пĕлет, вăл хăйĕн ĕç нормине куллен кунах иртерсе тултарать. Çакăр комбинатĕнче ĕçлекен работница А. Козлова юлташ та фронта кайнă пекарь вырăнĕнче ĕçлет. Вăл кулленхи нормăна 130 процент ытла тултарать. Пекарь Розанова юлташ лайăх стахановкăсенчен пĕри шутланса тăрать. Вăл кулленхи ĕç нормине 155 процент тултарса ĕçлет.

Совет хĕрарăмĕсен çавнашкал патриотла ĕçĕсене кăтартакан примерсем пайтах. Апат-çимĕç промышленноçĕнче ĕçлекен хĕрарăмсем тăшмана çĕнтересси хамăртан килнине лайăх ăнланса илнĕ. Халĕ куççуль юхтарса ларма вăхăт мар. Мĕнпур вăя хурса тăрăшса ĕçленипе кăна эпир хаяр тăшмана çĕнтерме хамăрăн паттăр Хĕрлĕ Çара пулăшатпăр.

П. КАЛИНКИНА.

РСФСР Верховный Совечĕн депутачĕ.

Тимĕр-тăмăр пухаççĕ

ШАХАСАН. Районри пионерсемпе шкул ачисем государствăна 50 тонна ытла тимĕр-тăмăр пухса панă.

Улаксарти пуçламĕш шкулта вĕренекенсем кăна 5 тонна пухнă.

Шăхасанти вăтам шкулта тимĕр-тăмăр пухас ĕçе старший вожатăй Антонов юлташ ертсе пынипе аван йĕркеленĕ. Вĕсем мĕнпурĕ 8 тонна тимĕр-тăмăр пухнă.

Тимĕр-тăмăр пухас тĕлĕшпе Уйкас Кибекри А. Сергеев, С. Васильев, З. Андреев комсомолецсем тăрăшса ĕçтерĕç. **В. ВИШНЕВСКИЙ.**

Выльăхсем валли кирлĕ таранах сĕтеклĕ апат хатĕрлесе хурар

Пирĕн колхозниксем уйхир ĕçĕсене нихăçанхи пек мар пысăк хăвăртлăхпа туса пыраççĕ. Вуншар пин колхозниксем ĕç нормине иртерсе тултараççĕ. Ку ĕçре комсомолецсемпе союзра тăман çамрăксем те ĕçĕн пысăк тухăçлăхне кăтартаççĕ. Шăхасан районĕнче тырпула пухса кĕртнĕ çĕрте ĕçлекен 760 комсомолецран 237-шĕ кулленех ĕç нормине иртерсе тултараççĕ.

Кăçалхи çул тырпул тухăçлăхĕ иртнĕ çулхинчен чылай пысăк пулчĕ. Вăрнар, Елчĕк, Чкаловски тата ытти районсенчи колхозсем те гектартан 15—18-шар центнер тĕштырă туса илнĕ, вĕсем государство умĕнчи обязательствăна та срокченех парса татма ĕмĕтленеççĕ.

Обществăллă выльăх-чĕрлĕх йышĕ колхозсенче хăвăрт ӳсе пырать. Элĕк районĕ выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли çулталăк планне ытлашшипех тултарнă. Паллах, çакă ĕнтĕ выльăх апачĕ хатĕрлес ĕçе темиçе хут вăйлатма хушать. Чылай районсенче комсомол организацийĕсем выльăх апачĕ хатĕрлес тĕлĕшпе кăтартуллăн ĕçлеççĕ. Комсомолăн Кувакино т. ы. организацийĕсем пуçарнипе августăн 27-мĕшпе сентябрĕн 7-мĕш хушшинче республикăри пур районсенче те силос хывмалли вунăкунлăх туса иртерчĕç. Çак вунăкунлăхра комсомолецсемпе союзра тăман çамрăксен вăйĕпе мĕнпурĕ 16248 тонна силос хывса хăварнă. Ку ĕçре уйрăмăнах Шупашкар, Чкаловски, Вăрмар, Тăвай, Йĕпреç тата Ишлей районĕсенчи комсомолецсем тăрăшса ĕçлерĕç. Чкаловски район августăн 27-мĕшчен силос хывмалли плана 47 процент тултарнă пулсан, вунăкунлăх пуçланнă хыççăн 1.355 тонна силос хывнă. Силос хывас ĕçре Чкалов ячĕпе тăракан тата «1-ое Мая», «Восток», «Красная знамя» колхозсенчи комсомолецсем пысăк çĕнтерӳ турĕç.

Çĕмĕрле районĕнче силос хывас тĕлĕшпе ĕçлеме ятарласа çамрăксенчен бригадăсем организациленĕ пулнă. Буденный ячĕпе тăракан колхозри бригада вунăкунлăхра 25 тонна силос хывнă. Чылай районсенче силос хывмалли вунăкунлăхра шкулта вĕренекенсемпе пионерсем активлăн хутшăнса ĕçлерĕç. Шăхасан районĕнче Çĕнĕ Мамири туллимар вăтам шкулта вĕренекен ачасем «Активист» колхозра 12 тонна силос хывса панă. Силос хывас тĕлĕшпе комсомолăн Вăрмар районĕнчи организацийĕсем те лайăх пирмерсем кăтартса ĕçленĕ. Кивĕ Вăрмарти «Большевик» колхозри комсомолецсем хăйсен вăйĕпе 30 тонна силос хывма обязательство илнĕ пулнă, ăна вĕсем ăнăçлăн пурнăçа кĕртнĕ.

Чкаловски, Вăрмар тата Çĕмĕрле районĕсенчи малта пыракан колхозсенчи комсомолецсем пек ытти районсенчи комсомолецсем те ĕçлеме пултараççĕ, ĕçе тăрăшса тунипе çеç кирлĕ. Силос хывмалли çумкурăксем пур колхозсенче те çителĕклĕ. Ку ĕçре комсомолецсемпе союзра тăман çамрăксен колхозсене çине тăрсах пулăшса пырассине организацилемелле.

Комсомолăн чылай организацийĕсем сĕннипе ВЛКСМ обкомĕн бюровĕ сентябрĕн 13-мĕшпе 23-мĕш хушшинче комсомолецсен силос хывмалли иккĕмĕш вунăкунлăхне иртерме йышăнчĕ. ВЛКСМ обкомĕн бюровĕ комсомол райкомĕсене силос хывмалли иккĕмĕш вунăкунлăх туса иртерме йышăнни çинчен комсомолăн пуçламĕш организацийĕсене вăхăтра пĕлтерме хушрĕ. ВЛКСМ обкомĕ комсомол организацийĕсем умне силос хывмалли çулталăк планне икĕ хут иртерсе тултарас задача лартрĕ. Ку ĕçре шавлани пулмалла мар, кашни организацин ĕç çине комсомолла пăхса тимлĕн ĕçлени кирлĕ.

Юлташсем, колхозсенчи комсомолецсем! Силос хывас ĕçе хамăр алла илер. Хĕл кунĕсем валли сĕтеклĕ апатсем хатĕрлес ĕçре хамăрăн пултаруллăха кăтартар!

П. МИХАЙЛОВ.

ВЛКСМ Чăваш обкомĕн секретарĕ.

Парти активĕ колхозсене пулăшас ĕçре

ВКП(б) Шăхасан райкомĕ парти активĕпе ĕçлессине юлашки вăхăтра чылай лайăхлатрĕ. Вĕсемпе час-часах канашлусемпе пухусем туса ирттерсе, район умĕнче тăракан задачăсем çинчен сÿтсе-явать. Ун хыççăн партипе совет активĕнчи юлташсем ялсенче пулса, колхозсемпе ялсовет активĕ умĕнче тăракан задачăсене пурнăçлас ĕçре пысăк пулăшу параççĕ. Нумай пулмасть ВКП(б райкомĕ уйри тырпулсене пухса кĕрес, ялхуçалăх продукчĕсен заготовкисене пурнăçлас тĕлĕшпе районри активран 34 çынна ялсене кăларса ячĕ. Вĕсенчен чылайĕшĕсем хушнă ĕçе чыслăн пурнăçласа параççĕ. Çавăнпа пĕрлех политикăллă-массăллă агитацине хальхи тапхăр ыйтнă пек организацилес тĕлĕшпе ялти агитаторсене пысăк пулăшу параççĕ, хăйсем те колхозниксем хушшинче интереслентерекен темăсемпе калаçусемпе докладсем туса ирттереççĕ. Парти активĕнчен янă юлташсен вăйĕпе «Ленин—Сталин социализмлă государствăна сыхласси çинчен вĕрентни», «Совет халăхĕн отечественнăй вăрçи» тата ытти темăсемпе те докладсем туса панă. Парти райкомĕн пропагандисчĕ Вершинин юлташ çак хушăра чылай агитколлективсенче пулса «Ленин—Сталин социализмлă государствăна сыхласси çинчен вĕрентни», «ПВХО, санитари ĕçĕсене организацилесси» темăпа агитаторсем хушшинче докладсемпе калаçусем туса ирттернĕ, вĕсенче 75 агитатор пулнă. Халĕ вăл «Германи фашизмĕ—халăхсен чи усал тăшманĕ» темăпа лекцисем ирттерме тухса кайнă.

Парти райкомĕн аппаратĕнче ĕçлекен инструкторсемпе ытти юлташсем те час-часах пуçламĕш парторганизацисенче, колхозсенче пулса, вĕсене практикăллă ĕçре тивĕçлĕ пулăшу параççĕ. Михаил Андриянов юлташ ку таринччен «Красный Октябрь» колхоз председателĕ пулса ĕçленĕ. Нумай пулмасть ăна ВКП(б) райкомĕн кадрсенĕпе ĕçлекен отдел инструкторĕ пулса ĕçлеме райком аппаратне илнĕ. Çак çамрăк инструктор кĕске вăхăтрах партиллĕ ĕçе туса пыма вĕренсе çитрĕ. Андриянов юлташ колхозсенче, парторганизацисенче пулса вĕсене кадрсене суйласа илес, ĕçлеме вĕрентес, ĕç дисциплинине çирĕплетес тĕлĕшпе пысăккăн пулăшать. Акă, Туçи-Сярмăсри «Красный трактор» колхоз правленипе ревкомисси членĕсем чылайĕшĕ фронта кайнă хыççăн, правлени умне колхоз аппаратне çирĕплетес ыйту тухса тăнă. Андриянов ку ĕçе çийĕнчех тума пулăшнă. Правлени членĕсем пулса ĕçлеме Е. Васильевăна, М. Александровăна тата И. Никишова (вăлах колхоз председателĕ), ревкомисси членĕсем пулма П. Антонова, Е. Петровăна, М. Захарова суйласа лартнă.

Çавăн пекех ялсоветри «Оборона», «Красный луч» колхозсен правленийĕсене пулăшас тĕлĕшпе те Андриянов юлташ пысăк ĕçсем туса ирттернĕ, тырпул тăратас, кĕлтесене уйран турттарса кĕртес, кĕрхи çĕртме тăвас ĕçсене организациленĕ. Çавăнпа пĕрлех ялсовет укçа-тенкĕ пухас ĕçĕн планне тултарас ĕçре юлса пынин сăлтавĕ актив хăй укçа-тенкĕ парăмĕсене вăхăтра тÿлеменнинчен килнине шыраса тупса, вĕсене хăйсен парăмĕсене тÿлеме ыйтнă. Ялсовет председателĕ Терентьев, колхоз председателĕ Романов, çавăн пекех бригадирсем те хăйсен укçа-тенкĕ парăмĕсене парса татнă. Ун хыççăн ĕç палăрмаллах малалла кайнă.

Парти райкомĕ уборкăра юлса пыракан Шăхалĕнчи «Гигант» колхоза пулăшма янă Смирнов юлташ та колхоза кирлĕ таран пулăшать. Вăл колхоз активне кирлĕ пек ĕçлеме вĕрентет, кашни кунах уйра пулса колхозниксемпе калаçусем туса ирттерет. Çавăн пек ĕçленине пула «Гигант» колхоз 3 кун хушшинче государствăна 300 центнер тырпул леçсе панă. Ялсоветне кĕрекен Кошноруйĕнчен «Прожектор» колхоз, çуртыррисене пысăк пахалăхпа вырса пĕтерчĕ. Ытти ĕçсене те аван организацилерĕ. Хальхи вăхăтра районри партактив тырпулсене çак кунсенчех вырса пĕтермелле тăвас, сентябрĕн 15—20-мĕшĕнчен кая юлмасăр тырпулсене капана хывса пĕтерес, октябрĕн 1-мĕшĕнчен государствăна тырпул парса татас, октябрĕн 15-мĕшĕнчен авăн çапса пĕтермелле тăвас лозунгпа ĕçлет. Халĕ пĕтĕм тырпултан 82 процентне вырса пухнă, вăл шутран 40 процентне капана хывса лартнă. «Пионер», «Трактор», «Новая жизнь» т. ыт. пурĕ 14 колхоз çуртыррисене вырса пĕтерчĕ. ВКП(б) райкомĕ тырпулсене пухса кĕртес, капана хывас ĕçсем мĕнле пыни çинчен ыйту лартса сÿтсе-явнă хыççăн, юлса пыракан колхозсене мала тухма пулăшас тĕлĕшпе вĕсем патне ĕçрен пушаннă жнейкăсемпе комбайнсене ямалла турĕ. Çавăн пекех парти активĕнчи юлташсене çав колхозсене кăларса ячĕ.

В. ЧЕРНОВ.

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. Капитан М. А. Попов командир пулса ертсе пыракан эскадронри утлă разведчиксем паттăрлăхпа хăюллăх кăтартаççĕ. Шухă кавалеристсем противникăн шалти тылне пĕр хутчен мар кĕрсе кайса, ăна пысăк çухатусем кÿнĕ, хаклă сведенисем тупса таврăннă. **Укерчĕк çинче:** Разведкăна каяççĕ.

И. АНЦЕЛОВИЧ фотоÿкерчĕкĕ (ТАСС фотохроники).

Коммунистсем ĕç фронтĕнче малти ретре пыраççĕ

Германи фашизмне хирĕç отечественнăй вăрçă пуçланнă хыççăн, Хусан чугунçулĕн Канаш узелĕнчи коммунистсем хăйсен ĕçне чăннипех те вăрçă вăхăчĕ хушнă пек урăхласа çĕнетрĕç. Машинист Назаров юлташ лунинла методпа ĕçлет, йывăр поездсене илсе çÿрет, технически хăвăртлăх планне ытлашшипех тултарать, кашни уйăхрах топливăна 13—14 тонна перекетлет, сменăна 70—80 сехет хушши улăштармасăр ĕçлет.

ВКП(б) членĕсем Крючков, Введенский, Клинов, Тимофеев юлташсем те ĕç фронтĕнче паттăрлăх кăтартаççĕ. Депори дежурнăйсем Гусев, Смыслов юлташсем хăйсен ĕçĕсене питĕ лайăх туса пыраççĕ. Смыслов юлташ депо начальникĕн ремонт енĕпе ĕçлекен заместителĕ, вăл слесарьсене пĕтĕм вăй-хала хурса ĕçлеме мобилизацилет. Комплекслă слесарьсем ĕçре хăйсем тăван çĕршывшăн мĕнле кĕрешмеллине кăтартаççĕ.

Депо начальникĕ ВКП(б) членĕ Прокофьев юлташ политикăллă-массăллă ĕçе хуçалăхлă задачăсене ăнăçлăн пурнăçлассипе тачă çыхăнтарса пырать. Халĕ нумай паровозсем хуçалăх расчечĕ çинче ĕçлеççĕ, ку вăл топливăна нумай перекетлеме май парать. Хуçалăх расчечĕ çинче куçнă паровозсем июньпе июль уйăхĕсенче кăна 27218 тенкĕлĕх топливо перекетлесе хăварнă. Çак вăхăт хушшинче пĕтĕм депо 57.881 тенкĕлĕх топливо перекетленĕ.

Депори коммунистсем беспартийнăйсене хăйсем хыççăн илсе пыраççĕ. Беспартийнăй большевиксем коммунистсенчен пример илсе ĕçлеççĕ. Çапла, машинистсем Сагитов, Тюрюкапов, Чупаев тата ытти юлташсем йывăр поездсене лайăх илсе çÿреççĕ. Парти членĕн кандидачĕ Жукин юлташ поездсене васкавлăн юсанă чухне производствăран тухмасăр 20-шер сехет ĕçлет.

Депора ĕçлекенсем хушшинче политикăллă агитаци ĕçĕ те нумай лайăхланчĕ. Агитаторсем рабочисемпе служащисене Совет Информаци Бюровĕ паракан пĕлтерÿсем, фронтри боевой эпизодсем çинчен, производствăра стахановла ĕçлеме кирли çинчен куллен ăнлантарса параççĕ. Производствăри паллă стахановецсен, ĕç фронтĕнче паттăрлăх кăтартакан рабочисен опычĕсене ытти рабочисем хушшине сараççĕ.

Вăрçă вăхăчĕ коммунистсене хăйсенчен нумай ыйтма, дисциплинăллă пулма хушать. Пирĕн депори коммунистсем çакна ăнланса ĕçлеççĕ.

А. РЖАВИН.

Канаш узелĕнчи партком секретарĕ.

Примерлă бригадирсем

ШАХАСАН. Тури-Сурăмри «Заря» колхозри 1-мĕш бригадăн бригадирĕ Петр Дмитриев ĕçе тĕрĕс организациленипе тырпулсене ытти бригадăсенчен 5 кун маларах вырса пĕтернĕ. Машиноведа Хĕрлĕ Çара ăсатнă хыççăн, Дмитриев юлташ хăй машиновед вырăнĕнче ĕçлеме тытăннă. Çапла вара вăл 3 кун хушшинче 14 гектар çинчи çурхи тырăсене вырнă. Çав вăхăтрах бригадăна та ертсе пынă, кĕрхи ака тутарнă, государствăна тырă парас заданине тултарнă, кĕлте кÿрес ĕçе организациленĕ т. ыт. те. Ахальрен мар ăна колхозниксем хисеплеççĕ. Дмитриев колхозниксене те хăй пекех тăрăшса ĕçлеме вĕрентет. Пурĕ тырпулсене вырса пухас ĕçре 46 çын ĕçленĕ пулсан, вĕсенчен çуррине яхăн нормăсене ирттерсе тултарнă. Уйрăмах Федосия Капитанова, Васса Терентьева, Ульяна Емельянова, ватă колхозница Таисия Викторова юлташсем стахановла ĕçленĕ.

Хальхи вăхăтра бригадăри колхозницăсем авăн çапаççĕ, ирхи çĕртме тăваççĕ. Çак ĕçсенче те вĕсем мала тухассишĕн кĕрешеççĕ.

Зеленовкăри Сергеев юлташ ертсе пыракан 6-мĕш бригада та ĕçре юлсах пымасть. Ку бригада кăçал тухăçлă тырпул пухса илет. Малтан çапса пăхнă тăрăх, бригада кашни гектартан вăтам шутпа 130 пăтран кая мар ыраш илет.

Çулталăк планне ирттерсе тултарнă

КАНАШ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). «Красный воин» артель членĕсем хушшинче плана ирттерсе тултарассишĕн, продукци пахалăхне лайăхлатассишĕн социализмлă ăмăрту сарăлса пырать. Цехпа цех тата уйрăм членсем пĕрпĕрин хушшинче ăмăртса ĕçлеççĕ. Август уйăхĕнчи плана çĕвĕ çĕлекен цех 120 процент, атă-пушмаксем юсакан цех—194, фотографи—163 процент ытла тултарнă. Артель пĕтĕмĕшпе илсен август уйăх планне 107 процент ытла тултарчĕ.

Çĕвĕ çĕлекен цехри Шалина, сăрлакан цехри Николаев, атă-пушмак юсакан цехри Исаев, калушсем ремонт тăвас тĕлĕшпе ĕçлекен Хакимов тата ытти чылай юлташсем хăйсене паракан заданине уйăхран уйăха, кварталтан квартала ирттерсе тултараççĕ. Стахановла ĕçлекенсен йышĕ кашни кунах ÿссе пырать.

Артель иртнĕ çулхисемпе танлаштарсан, нумай лайăхрах ĕçлет. Кăçал планран ирттерсе 200 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларма пулнă. Сентябрĕн 1-мĕшне илсен çулталăк планне 118 процент ытла тултарнă, çулталăк планĕнчен ирттерсе 114 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларнă.

— 1932 çулти улшăнман хакпа шутласан кăçал пирĕн 638 пин тенкĕлĕх продукци туса кăлармалла. Эпир тепĕр виçĕ уйăх ытларах ĕçлесе, пĕр миллион тенкĕлĕх продукци туса кăларма пултаратпăр. Планран ирттерсе, тăван çĕршыва 300 пин тенкĕлĕх ытла продукци кăларса паратпăр,—тет артель правлени председателĕ Корчагин юлташ.

Т. МАЙОРОВ.

ХАЛĂХА ПĔЛСЕ ТĂМА

Сывлăшран тапăнни çинчен пĕлтерсе тревога сигналĕ пулнă хыççăн çын хăйне мĕнле тыткаламалла

Хула тата ял çине тăшман сывлăшран тапăннă вăхăтра çынсем сахалтарах е пачах сиен ан курччăр тесен, тревога çинчен пĕлтерсе сигнал панă хыççăн, кашни çынăн хăйне тыткалама пĕлмелле тата çав вăхăт валли палăртса хунă правилăсене çирĕп пăхăнмалла.

Халăх организованно пулни тăшман тапăнса тунă сиенсене хăвăртрах пĕтерсе хума: вут тивретсе яракан бомбăсене çийĕнчех сÿнтерме, отравляющи вещество сарăлнă вырăнсене дегазацилеме, пушара хирĕç кĕрешме пулăшать. Сывлăшран тапăннинчен вырăнта сыхланас (МПВО) енĕпе хăйĕн гражданла тивĕçне тÿррĕн тата ырă кăмăлпа пурнăçа кĕртекен çын — вăл ун пек чухне нихăçан та хăраса ÿксе çухалса каймасть.

Сывлăшран килсе тапăнас хăрушлăх çинчен пĕлтернĕ территорине кĕрекен ялсемпе хуласенчи çынсен сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма яланах хатĕр тăмалла. **Сывлăшран тапăнни çинчен пĕлтерсе панă сигнал никамшăн та ăнсăртран килсе тухмалла мар.**

Сывлăшран тапăнни тата химиллĕ тапăну çинчен пĕлтересенех сигналсене уйăрса илме пĕлес пулать, вĕсене хăвăн вĕренмелле тата çемьене, кÿршĕри çынсене вĕрентмелле.

Сывлăшран килсе тапăнни çинчен паракан сигнал хулари, ялти, поселокри çынсене пурне те тивет. Ăна радио тăрăх параççĕ, электричествăллă сирена, фабрик-заводсем, паровозсем чарăна-чарăна кăшкăртаççĕ.

Химиллĕ тревогăн сигналĕ вырăнĕ-вырăнĕпе пулать, урăхла каласан, вăл пурне те тивмест, химиллĕ хăрушлăх тухса тăнă района çеç тивет. Вăл сигнала тимĕр хăмасем, рельса татăкне хăвăрт шаккаса е тата алвĕççĕн çаварăкан сиренăпа параççĕ. Химиллĕ тапăнуран сыхланма противогаз хатĕр пулмалла тата ăна яланах хăвăнпа пĕрле илсе çÿрес пулать. Противогаза нумай вăхăт хушши (тăватă сехет таран) тăхăнса çÿреме хăнăхса çитмелле.

Убежищĕсем е щельсем, пирвайхи пулăшу паракан, отравляющи вещество лексен, ăна çуса тасатакан пунктсем ăçтине малтанах пĕлес пулать, сигнал пулнă хыççăнах унта мĕнле те пулсан çывăхарах çулпа каймалла. **Сывлăшран тапăннă вăхăтра, уйрăмах химиллĕ тапăну вăхăтĕнче, пÿртре е урамра ытлашши пĕр минута та ларма юрамасть.**

Сигнал илнĕ хыççăнах, кирек ăçта пулсан та, е хăвна панă поста (самозащита группинче е МПВО подразделенинче тăратăн пулсан) кайса йышăн е убежищĕне тата щеле кĕрсе лар. Çухалса ан кай, хăна-ху шанчăклă тыткалама пĕл.

Гражданçене пурне те тивекен обязанноçсене яланах асра тыт — **хăраса ÿкессине хăюллăн сирсе пăрах, хăраса ÿксе çухалса кайнă çынсене пулăш.** Паника саракансене тытса çар влаçĕсен аллине пар.

Сывлăшран тапăнни çинчен пĕлтерекен сигнал çынсем çывăрнă вăхăтра пулсан мĕн тумалла-ха?

Çиелтен тăхăнмалли кĕпе-тумтирсене малтанах хатĕрлесе йĕркеллĕн хур, малтан хăвăн хăвăрт тумланмалла, унтан ачасене тата чирлĕ çынсене тумлантар. Хăвăн тата ачасен противогазĕсене, апат-çимĕç хатĕрленĕ пакетсене илсе хăвăртрах убежищĕне кай. Хăвăнпа пĕрле пысăк япаласем тата чемодансем илсе ан кай. Хваттертен тухса каяс умĕн примуса, кăмакана тата ытти çавăн пек вут чĕртекен япаласене тĕплĕн тĕрĕслесе пăхăр, вĕсене сÿнтерсе хăварăр. **Çакăн хыççăн тата çутăсене сÿнтернĕ хыççăн тин чÿречесене тата алăксене хытă хупса хăварма юрать.**

Алăк умĕнче «пăхса» тăма юрамасть. Çынсем алăк умĕнче е картишĕнче пухăнса тăни фашистла налетчиксене бомба ăçта пăрахмаллине вырăн кăтартни пулать тата вăл самозащита групписемпе МПВО подразделенийĕсене ĕçлеме чăрмантарать.

Бомбоубежищесенче, щельсенче, çавăн пек пытанса лармалли ытти вырăнсенче йĕркеллĕ пулмалла тата шăплăха пăхăнмалла. Табак туртма юрамасть. Хытă калаçни, юрлани, палкаса ларни унти çынсене тарăхтарма тата выртса канас текенсене чăрмантарма пултарать.

«Отбой» сигналĕ пулнă хыççăн МПВО начальникĕ хушмасăр убежищĕрен тухма юрамасть, хăçан тухмалли çинчен сире пырсах пĕлтереççĕ. Тухмалли алăк, мĕнле те пулсан сăлтавпа, питĕрĕнсе ларнă пулсан, ăна пырса уçиччĕнех кĕтсе ларăр.

Киле таврăннă хыççăн хваттере, пÿрте тĕплĕн тĕрĕслесе пăхăр, **отравляющи вещество сарăлнă паллăсем çук-и, мачча тата стенасем çурăлман-и,** çаксене тĕл пулсан, вĕсем çинчен çийĕнчех МПВО начальникне пĕлтерĕр.

Çакна асра тытмалла, «отбой» пулнă хыççăн каллех тревога пулма пултарать. Çавăнпа та ĕçе тытăниччен тата çывăрма выртиччен малтан **пушара хирĕç кĕрешмелли япаласене йĕркелесе хурăр.** Ещĕкре хăйăр сахал юлнă пулсан, ăна тултарăр, шыв çителĕклĕ хатĕрлĕр, противогазсене тĕрĕслесе пăхăр.

Сывлăшран килсе тапăннă вăхăтра çăмăл тата пурне те тивĕç правилăсене тĕплĕн пăхăнни хулари тата ялти халăха фугаслă бомбăсен ванчăкĕсенчен, фашистсен пульлисенчен тата отравляющи веществосем лексе суранланассинчен сыхланса юлма пулăшĕ.

Полковник Н. МАЛИНИН.

Самозащита групписем

ТĂВАЙ. Ĕçсыннисене сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма вĕрентес ĕç районра анлăн сарăлса пырать. Халĕ чылай колхозсенче колхозниксем ПВХО ĕçне программа тăрăх вĕренсе пĕтернĕ. Вĕсем ĕнтĕ авиабомбăсенчен сыхланма, вĕсене сÿнтерме, пушара хирĕç кĕрешме, суранланнисене пирвайхи пулăшу пама пĕлеççĕ. Тăшман сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланас, сывлăшри тăшмана отпор парас çĕрте самозащита групписем уйрăмах пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Çавăнпа та кашни предприятире, кашни колхозра самозащита группи пулмалла.

Амалăхри «Горьковская Коммуна», Тăрмăшри Ленин ячĕпе тăракан, Чÿтейри «Хурçă», Енĕш Нăрвашри «Красная Чувашия» тата ытти колхозсенче те самозащита групписем организациленĕ.

С. ГРИГОРЬЕВ.

Тырпул хатĕрлессине организованно ирттермеллле, кашни пĕр пăт тырра упрамалла

Кăçалхи çул колхозсемпе совхозсен хирĕсенче пит те вăйлă тырпул ÿстернĕ. Кубаньри, Дон тăрăхĕнчи, Орджоникидзе крайĕнчи тата ытти нумай облаçсемпе районсенчи колхозсем кашни гектартан 100 пăт ытла тĕштырă пухса кĕртнĕ.

Çуркунне кая юлса килнĕ пулин те, Атăл тăрăхĕнче, Çĕпĕрте, Казахстанра тата Уралра кĕрхипе çурхи культурăсем пысăк тухăçлă пулчĕç. Пĕлтĕрхи çул тырпул унччен малтанхи чылай çулсенчен лайăхрах пулнă, анчах кăçалхи тырă пур çĕрте те пĕлтĕрхинчен вăйлăрах.

Тырпула пит те лайăх туса илмешкĕн колхозсенчи хресченсем нумай вăй хунă. Ăна пĕтĕмĕшпех пуçтарса кĕртсе упранипе, вĕсем хамăрăн социализмлă тăван çĕршыв çине тапăннă Гитлерăн урса кайнă бандисене çĕнтерме кирлĕ тĕп условисенчен пĕрне туса параççĕ.

Тырпул вăл нефть тата металл пекех пирĕн аслă Совет çĕршывĕн вăрçă хăвачĕн никĕсĕ пулса тăрать. Колхозлă ял çакна аван пĕлсе тăрать, çавăнпа та тырра тимлĕн, хирте те, итемсем çинче те пĕр пĕрчĕ тăккаламасăр пуçтарса кĕртме тăрăшать, çапла тунипе вара нимĕç фашисчĕсене аркатма тăван Хĕрлĕ Çара пулăшать.

Вăйлă тырпула вăхăтра пухса кĕртесси—пысăк ĕç, çавăнпа та совет ялĕнчи кашни патриот уборкăна хăвăрт ирттерессишĕн тăрăшать. Анчах та ку пĕтĕмпех мар-ха. Халĕ государствăна тырпул парас обязательствăсене срокченех тултарасси уйрăмăнах паллă вырăн йышăнса тăрать. Ку питех те ответлă задача, ăна уборкăпа пĕрлех, пĕр вăхăтрах пурнăçа кĕртес пулать.

«Пирвайхи тырра—государствăна!»—колхоз хресченĕсен çак лозунгĕ нимĕç фашисчĕсемпе çапăçнă кунсенче çĕнĕ вăйпа янăрать. Вăрçă условийĕсенче тырă запасĕсем туни калама çук паллă вырăн йышăнса тăрать. **Халĕ государствăн склачĕсенче нихăш мирлĕ çулта та пулман чухлĕ тырă пулмалла.** Государство умĕнчи хăйсен обязательствисене срокченех тултаракан колхозсемпе-совхозсенчи лайăх çынсем çакна пит те аван ăнланаççĕ.

Пирĕн çĕршывăн кăнтăр енчи облаçĕсемпе республикисенчи нумай пин колхозсем государствăна пама тивĕçлĕ тырра турттарса пĕтерчĕç ĕнтĕ. Государствăна тырă памалли çулталăклăх плана Кăнтăр-Казахстан облаçĕ пĕтĕмĕшпех тултарнă; тырă парассипе Казах СС Республикинчи Джамбул облаçĕ тултарать; государствăна обязательнăй йĕркепе тĕштырă парас плана Киргиз СС Республикинчи Ош облаçĕнчи колхозсем тултарнă.

Государствăна тырă парас плана тултарнипе пĕрлех, фронт çывăхĕнчи облаçсенчи нумай колхозсем, фашистла тискер çĕлен-калтасене валли пĕр пăт тĕштырă та хăварас мар тесе, хăйсем пухса кĕртнĕ тырпула упраса усрама государство аллине панă.

Çĕршыв оборонин фондне тăвас шутпа пуçланнă патриотла аслă движение хутшăнса, вăл фонда вуншар, çĕршер пин пăт тырă, аш-какай тата ытти ялхуçалăх продукчĕсене хывнă колхозсемпе колхозниксен хисепĕ куллен ÿссе пырать.

Совет хресченĕсен хĕрÿллĕ патриотизмĕ нумай тĕрлĕ формăпа палăрать. Акă, çав тĕслĕхсенчен пĕри.

Август уйăхĕн пирвайхи декадин пĕр кунĕнче Н-ски станци çывăхĕнчи элеватор патĕнче (Николаев облаçĕ) колхозсем государствăна пама тырă тиесе пынă çĕр лава яхăн пухăннă. Çав вăхăтра станципе элеватора çĕмĕрсе тăкас шутпа фашистсен çăханла летчикĕсем вĕçсе пынă. Бомба ванчăкĕпе пĕр колхозница суранланнă. Анчах та тырă илсе пынă колхозниксем тырра элеватора париччен пĕри те кайман. Тепĕр кунне гитлерла çынçиенсен çак тискер ĕçĕ çинчен илтнĕ колхозниксем элеватора тĕштырă малтанхи кунхинчен икĕ хут ытларах илсе пынă.

Тепĕр районра, тырра государство склачĕсенчен турттарса тухнă чух, михĕсем çителĕксĕр пулни палăрнă. Ку вăл тĕштырра турттарса каяссине чарса лартма пултарнă. Кун çинчен вырăнти колхозниксем пĕлнĕ те, темиçе сехет хушшинчех хăйсен килĕсенче çителĕклĕ таран михĕсем пухса, тырра çĕршывăн центрти облаçсене яракан складсене хăвăрт пырса панă.

Государствăна тырă парас плана срокчен тултарнипе, колхозниксем отечественнăй вăрçă вăхăтĕнче социализмла тăван çĕршыв умĕнчи хăйсен ĕçĕсене тĕплĕн ăнланнине кăтартакан тĕслĕхсем пит те нумай. Ун пек тĕслĕхсем кашни кунах йышланнăçемĕн йышланса пыраççĕ, вĕсене пит те анлăн сарса пымалла. Халĕ, урса кайнă нимĕç фашисчĕсемпе кĕрешнĕ кунсенче, кашни колхозăн, кашни колхозникĕн чи хисеплĕ задачисенчен пĕри вăл—**государство умĕнчи обязательствăсене вăрçăри пек тултарасси пулса тăрать вĕт-ха.**

Анчах та хăшпĕр районсенче 1941 çулта пухса кĕртнĕ тĕштырра хăвăрт тата лайăх организацилесе хатĕрлеме кирлĕ ĕçсене пурне те мар туса çитернĕ-ха. Хăшпĕр çĕрте талăкĕпех авăн çапассине йĕркелеймен, хăшпĕр çĕрте тырра хатĕрлев пункчĕсене турттарса кайма лашасене çителĕклĕ уйăрман. Çав вăхăтрах чылай колхозсенче лашасемпе иккĕмĕш вырăн йышăнса тăракан ĕçсенче усă кураççĕ.

Тырра турттарса тухас ĕçĕн хăвăртлăхĕсене ÿстересси нумай чух колхозсем хальхи вăхăтра тăвакан ĕçсем хушшинче лашасемпе мĕнтери тĕрĕс усă курнинчен килет. Лашасене иккĕмĕш вырăн йышăнса тăракан ĕçсенчен илсе, тырра хатĕрлев пункчĕсене турттарас ĕçе куçармалла. Тырă турттарнă çĕрте лашасемпе ĕнесене ылмаштарса пымалла тата урапасемпе **талăкĕпех** усă курмалла.

Тырра итемсем çинчен турттарассине вăйлатас ĕçре колхозсемпе совхозсенчи автомашинăсемпе тĕрĕссĕн усă курни, тиенĕ тата пушатнă чух сахалтарах тăратни, прицепсемпе усă курни, автомашинăсем талăк хушшинче чупассине ÿстерни пысăк вырăн йышăнса тăрать. Тĕштырра хатĕрлев пункчĕсене турттарас ĕçре тракторсен пĕр пайне, пуринчен малтан урапаллă тракторсемпе усă куракан малта пыракан МТС-семпе совхозсен опытне ырласа, сарма тăрăшмалла. Тырра турттарса тухассине вăйлатас ĕçре пĕчĕк шывсемпе усă курни, хатĕрлев пункчĕсене тырра баркассемпе, лодкăсемпе, тата шыв тăрăх турттармалли ытти майсемпе усă курни те паллă вырăн йышăнма пултарать.

Элеваторсенче тата хатĕрлев пункчĕсенче ĕçлекенсен колхозсемпе совхозсем паракан тырра таттисĕр йышăнмалла. **Элеваторсемпе хатĕрлев пункчĕсенче ĕçлекенсем хăйсене шанса панă ĕç государствăшăн пит те паллă вырăн йышăннине ăнланни, вăрçăри пек тĕрĕс, хăвăрт, организованно ĕçлени, талăкри кашни минутăпа вырăнлă усă курни** пит те кирлĕ. Пуринчен ытла ку вăрçăллă положени тесе пĕлтернĕ облаçсенче ĕçлекен юлташсене тивет.

Союзăн чылай районĕсенче халь çăмăр çукалать. **Пуçтарса кĕртнĕ кашни пĕр пăт тырра пăсăласран сыхлама** пур ĕçсене те туса ирттерес пулать.

Йĕпенне е нÿрелнĕ тырра упрама çук. Колхозсемпе совхозсенчи зерносушилкăсене юсаса, вĕсене талăкĕпех ĕçлеттермелле, тĕштырра типĕтмелли пур майсемпе те усă курмалла. Кашни колхозăн хăйĕн зерносушилка пулмалла. Ăна валли строительство материалĕсем те, укçа-тенкĕ те нумай кирлĕ мар. Ку ĕçе тăвас тесе чăннипе тытăнмалла çеç.

Тĕштырра тĕрлĕрен хутшăннă япаласенчен **тасатасси** те пысăк вырăн йышăнса тăрать. Государствăна пур енчен те паха тĕштырă памалла. Çакна ĕнтĕ уборкăра тата тырра государствăна панă çĕрте ĕçлекен кашни колхозникăн, совхозри кашни рабочин ăнланмалла.

Вăрçă вăхăтĕнче тырпул хатĕрлес ĕçе кăтартуллă ирттерме чи кирлĕ услови вăл—тырра мĕнле пулсан та хăвăртрах турттарса кайма май пур вырăнта тытмалла тăвасси. Çавăнпа та тырра чугунçул станцийĕсенчен, пристаньсенчен аякра тăракан «шалти» складсене тултарма тăрăшмалла мар. Тĕштырра йышăнакан кашни шалти пункта—СССР правительстви ирĕк панипе çеç тума юрать.

Тырпула хатĕрлес ĕçе большевикла организацилесси—государствăн тата кооперативсен склачĕсене йышăннă тырра пит те лайăххăн упраса усрама хушать. Тырă запасĕсене тĕрĕссĕн вырнаçтармалла кăна мар, тата вырăнта хатĕрленĕ е вăхăтлăха тăшман йышăннă облаçсенчен илсе пынă тырăн кашни пăтне упрама пĕлмелле.

Элеваторсемпе складсене юсассине, вĕсене кирлĕ пек оборудовани парассине çĕршывăн пур районĕсене те тенĕ пекех туса çитернĕ. Ремонт туса çитереймен ик-виç облаçсенче ăна пит хăвăрт туса çитермелле: вăхăт кĕтсе тăмасть—тырă ытларах та ытларах килет. Элеваторсемпе складсенче ĕçлекенсен упрама хуракан тĕштырра тĕрлĕ тĕслĕ сиенлĕ хутăштарусенчен тасатмалла, тырă мĕнле выртнине тăтăшах сăнамалла, ăна амбарти вредительсенчен хăтармалла. Тăрăшса, тимлĕн ĕçлени кăна государство аллине панă тырăн кашни пăтне кирлĕ пек упраса усрама пултарать.

Халиччен тунă элеваторсемпе складсем пĕтĕм тырра хывмашкăн çителĕксĕр пулнă вырăнсенче **çĕнĕрен тырă склачĕсем тăвас ĕç** çине кирлĕ пек çаврăнса пăхас пулать. Анчах хăшпĕр облаçсенче строительство ку таринччен те вăрахăн пулса пырать-ха. Партипе совет органĕсем ку ĕçе куллен хăйсем тĕрĕслесе пырса, строительство графикĕсене тĕп-тĕрĕс пăхăнса пыма хушса, тырă склачĕсене тунă çĕрте пысăк пулăшу пама пултараççĕ.

Тырра амбарти вредительсенчен çеç мар, икĕ уралла тăшмансем тапăнассинчен те сыхламалла. Нимĕç фашисчĕсем, çак хыçалтан пырса çĕçĕпе чикес ĕçĕн мастерĕсем, пирĕн тыла диверсантсемпе çынвĕлеренсене яраççĕ, вĕсен задачи—тырă склачĕсене вут тивретсе çунтарасси, элеваторсене сиктерсе ярасси, тырра наркăмăшпа пăсасси. **Государствăн тата кооперативсен тырă склачĕсене сыхлассине вăйлатмалла,** ку ĕç валли комсомолецсене, колхозри активистсене, тĕрĕслесе пĕлнĕ çынсене уйăрмалла. Пушара хирĕç кĕрешмелли хатĕрсем, сигнализаци яланах тĕп-тĕрĕс, паха ĕçлекен пулмалла.

Тырпул хатĕрлевне хăвăрт тата организованно ирттересси, государствăн тырă запасĕсене кăтартуллăн, лайăх упраса усрасси, çак пĕтĕм ĕçе вăрçă вăхăчĕ хушнă пек урăхлатса çĕнетесси—акă мĕн тума ыйтать фашистла ордасемпе паттăррăн çапăçакан пирĕн аслă çĕршыв кашни колхозникпе совхоз рабочийĕнчен, тырпул хатĕрлекен органăн кашни работникĕнчен, партипе совет аппаратĕнче ĕçлекен кашни работникран.

В. ЕРШОВ.

СССР Заготовкăсен Халăх Комиссарĕн Заместителĕ.

Мускав.

Партизансен тапӑнӑвӗсем

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. (ТАСС спецкорӗ). Гитлерла ефрейтор Ганс Фосс хӑйӗн юратнӑ хӗрӗн ҫырӑвӗсене сыхласа усранӑ: вӑл пулас упӑшкинчен «вырӑссен сувенирӗсене илсе килме» ыйтнӑ. Анчах ӑна сувенирсене илме май килмест. Ганс партизансем хушшинче пулнӑ ҫапӑҫура вилнӗ. Пӗр ҫырура: «Манӑн хаклӑ тусӑм! Эпӗ сана вырӑс партизанӗсенчен сыхланма хушатӑп. Кунта каланӑ тӑрӑх, вӗсем хӑрушӑ ӗҫсем тӑваҫҫӗ» тесе асӑрхаттарса ҫырнӑ строкасем те ҫӑлма пултарайман.

Чӑн та, партизансем тӑшманшӑн хӑрушӑ. Вӗсем тӑшмана кӑнтӑрла та, каҫхине те канлӗх памаҫҫӗ.

* * *

Нумаях пулмасть партизансен группи тӑшман тылӗнче зенитнӑй установкӑна тупса палӑртнӑ.

— Тӑшманӑн орудийӗсене пӗтерсе тӑкмалла! — приказ панӑ отряд командирӗ.

Партизансем зенитнӑй установка патне пырса ҫитнӗ, вӗсем штыксемпе хирӗҫ тӑрса, фашистла салтаксем ҫине тапӑннӑ. Расчета ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Орудине стройран кӑлармалла пулнӑ. Фашистсен пырса ҫитнӗ броневикӗ партизансем ҫине вӑйлӑн пеме тытӑннӑ. Анчах партизансем каялла чакман. Пӗр группа персе тӑнипе броневик экипажне хӑй ҫине илертнӗ, ҫав вӑхӑтра тепӗр группа шурлӑх тӑрӑх, катасем хушшипе тавралла кайнӑ. Тӑшман ҫакӑн пек пулассине кӗтмен. Ҫакӑ партизансене машинӑна ҫавӑрса илме тата ун ҫине горючи тултарнӑ бутылкӑсем ывӑтма май панӑ.

Машина ҫулӑмланса ҫунма пуҫланӑ. Унтан сиксе тухнӑ нимӗҫ офицерне ҫиййӗнчех персе пӑрахнӑ, ыттисем тарнӑ. Зенитнӑй орудине ҫӗмӗрсе тӑкнӑ.

* * *

К. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен группи противник тылӗнче темиҫе кун хушши вӑрманта малалла кайса пынӑ.

Командир карттӑ ҫине пӑхса, пӗлекен ял юнашарах пулнине палӑртнӑ.

— Кунта ӗҫлемелле пулать, — тенӗ вӑл. Ялта эпир пӗр хутчен пулнӑ. Халӗ мӗнле-ши унта, разведка ярса пӗлмелле. Кам каять?

М. юлташ килӗшнӗ.

Разведчик часах ялта нимӗҫсем хуҫаланни ҫинчен пӗлтернӗ.

Йышлӑн-и вӗсем? — ыйтнӑ командир.

— Алла яхӑн пулать...

Партизансем засада тунӑ. Ҫул ҫинче икӗ грузовой машина тата тепӗр ҫӑмӑл машина курӑннӑ. Вӗсем ҫинче нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсем 50 ҫынна яхӑн пулнӑ.

Автомобильсем засада патне ҫывхарсан, партизансем пеме тытӑннӑ, машинӑсем ҫине гранатӑсем ывӑтнӑ. Пур машинӑсем те стройран тухнӑ. Нимӗҫсем нимӗн йӗркесӗр персе тӑни вӗсене вилӗмрен хӑтарма пултарайман. Вӗсем пурте тенӗ пекех пӗтнӗ. Яла фашистсенчен тасатнӑ. Темиҫе килхуҫиник, партизансен хӑюллӑхӗпе хавхаланнӑскерсем, отряд ретне кӗнӗ.

* * *

Н. юлташ командир пулса ертсе пыракан партизансен отрячӗ противник подкрепленисем тата боеприпассем турттарса илсе пыракан магистраль ҫине тапӑнма йышӑннӑ. Разведка вӑрман ҫывӑхӗнчи ҫул ҫинче фашистла командӑнӑй пункт вырнаҫса тӑнине палӑртнӑ. Ӑна 60 ҫынлӑ отряд сыхласа тӑнӑ.

Партизансем шӑппӑн шӑвӑнса пынӑ, фашистсене ҫавӑрса илнӗ. Политрук Б. юлташ чи малтан пӗрин хыҫҫӑн теприне, икӗ граната ывӑтнӑ. Кӗтмен ҫӗртен тапӑннине пула нимӗҫсем хушшинче паника пуҫланнӑ. Вӗсем ҫул ҫине чупса тухма пуҫланӑ. Партизансем автоматсенчен персе тӑнӑ, фашистсен пӗтӗм отрядне ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Партизансем тӑшман ҫине кӗтмен ҫӗртен тапӑнас тесе вӑрманта пытаннӑ.

АНЦЕЛОВИЧ.

Боевой заданине пурнӑҫа кӗртнӗ

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. Полковник Бахаров чаҫӗ боевой задани илнӗ — З. станци районне йышӑнмалла тата противника Д. юханшывӗ хыҫне хӑваласа ямалла.

Противникӑн оборони вӑйлӑ тата наступлени тума вырӑн начар — уҫӑ уйхир тата иртсе ҫӳремелле мар шурлӑхлӑ вырӑн пулнӑ пулсан та, чаҫӑн подразделенийӗ боевой заданине чаплӑн пурнӑҫа кӗртнӗ: противника ҫӗмӗрсе тӑкнӑ, Д. юханшывӗ патне хӑваласа янӑ. Тӑшманӑн 300 ҫын ытларах вилсе аманса юлнӑ. Пирӗн чаҫсем икӗ противотанковӑй тупӑ, икӗ мотоцикл, 15 пин ытларах патрон тата ытти трофейӑсем тытса илнӗ. Нимӗҫ полковникӗ тата штабри паллӑ офицер вилнӗ.

Ӑнӑҫҫӑр пулнӑ тапӑну

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. (ТАСС). Пӗлӗтлӗ пулнипе усӑ курса, нимӗҫ бомбардировщикӗсен группи Н. пункчӗ патне ҫывхарнӑ. Фашистла ирсӗрсем пирӗн объект ҫине кӗтмен ҫӗртен тапӑнма шутланӑ. Анчах вӗсен ҫавӑн пек хӑтланнинчен нимӗн те тухман. Фашистла бомбардировщиксене хирӗҫ Совет Союзӗн Геройӗ полковник Губанов чаҫӗнчи соколсем вӗҫсе хӑпарнӑ. Вӗсем ҫывлӑшри пиратсем ҫине хӑюллӑн тапӑннӑ, вӑйлӑ ҫапӑҫу пуҫланнӑ.

Губанов «Юнкерс-88» самолет ҫине тапӑннӑ. Совет летчикӗ ун ҫинчи флагмана часах пӗлнӗ. Ҫӳлелле хӑпарнӑ хыҫҫӑн, Губанов пикировка туса икӗ черетпе пулеметран пенӗ. Пулясем тӗл тивнӗ. Ҫавӑн пек вӑйлӑ тапӑнасса кӗтмен «Юнкерс» айккинелле сулӑннӑ, анчах каярах пулнӑ. Вӑл ҫулӑмланса, ҫӗре персе аннӑ. Ытти виҫӗ бомбардировщикӗ те ҫавнашкалах ҫӗре персе аннӑ. Губанов персе антарнӑ «Юнкерс» татӑкӗсем ҫывӑхӗнче майор тумӗпе тумланнӑ нимӗҫ летчикӗн виллине тупнӑ. Унӑн кӑкӑрӗ ҫинче икӗ «железный крест» пулнӑ. Майорӑн икӗ «железный крест» ҫумне тепре — йывӑҫран туни хутшӑнчӗ.

Кассирӑн хӑюллӑ ӗҫӗ

Фронт ҫывӑхӗнчи ҫул ҫинче фашистла ирсӗрсем Д. станци ҫине тапӑннӑ. Бомбӑсем пӑрахнипе пула икӗ товарнӑй вагон ҫунса кайнӑ. Юнашар теплушкӑра Н-ски дистанцин укҫа тата документсем усракан шкаф пулнӑ.

Дистанци кассирӗ В. И. Бабаин укҫапа документсене ҫӑлма шутланӑ. Персе тӑнине пӑхмасӑрах, вӑл вагона кӗрсе, шкафри япаласене илсе тухнӑ. Ҫав шкафра 30 пин тенкӗ ытларах укҫа пулнӑ. (ТАСС).

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. **Ӳкерчӗк ҫинче:** Хӗрлӗ партизансен отрячӗ фашистсен тылне каять. (Хӗвеланӑҫ енӗ).

Г. Петрусов фотоӳкерчӗкӗ (ТАСС фотохроники)

ВЫРӐС ХАЛӐХӖН ПАТТӐР ЫВӐЛӖ

Василий Рябов вӑрҫӑ пуҫланиччен хӑйӗн тӑван Павлово хулинче редакци секретарӗ пулса ӗҫленӗ. Пирӗн тӑван ҫӗршыв ҫине фашистсем ултавлӑн килсе тапӑнни ҫинчен илтсенех вӑл хӑйне фронта яма ыйтнӑ. Унӑн ыйтуне пурнӑҫа кӗртнӗ. Коммунист Василий Рябов Действующи армине тухса кайнӑ. Халӗ вӑл Ленин хулине сыхланӑ ҫӗрте ҫапӑҫать.

Малтанхи кунсенчех боецсем Рябов юлташа юратнӑ. Пушӑ вӑхӑтсенче вӑл боецсене пухса хаҫатсем вуласа парать, калаҫусем ирттерет, отечественнӑй вӑрҫӑн геройӗсем ҫинчен каласа парать.

Пӗррехинче Рябов, фронтӑн малти линийӗ патне кайнӑ чухне, нимӗҫсен роти пирӗн подразделение ҫавӑрса илме тытӑннине курнӑ. Рябов гранатӑсем ывӑтса фашистсен роти умӗнчи пулемет тата миномет расчечӗсене пӗтерсе тӑкнӑ.

Рябов ҫавӑнтах чулсем хушшине выртнӑ та, нимӗҫсен пулеметӗнчен пеме хатӗрленнӗ. Малтан вӑл минометa, нимӗҫсен темиҫе гранатине тата бензин тултарнӑ бутылкӑсем хатӗрлесе хунӑ. Вӑл хӑйне валли питӗ лайӑх позици тупнӑ—ун умӗнче вӑрман уҫланки, вӑрман хӗрринче фашистсен роти пытанса тӑнӑ пулнӑ. Тӑшман автоматран пеме тытӑннӑ, Рябова ураран амантнӑ. Снайпер хӑш вырӑнтан персе тӑнине Рябов тӗплӗн сӑнанӑ, унтан вӑл хӑйӗн ҫурмаавтоматӗнчен персе фашистсен снайперне пӗтерсе тӑкнӑ. Рябов ҫине каллех икӗ автоматран пеме тытӑннӑ, пулясем пырса лекнипе япаласем тултарнӑ хутаҫа ҫурса пӑрахнӑ. Рябов икӗ хут ҫеҫ пенӗ, фашистсен автоматчӗсем чарӑнса ларнӑ. Фашистсем тарӑхса ҫитнӗ, вӗсем минометсенчен вӑйлӑн пеме тытӑннӑ. Рябов пеме пӑрахнӑ. Фашистсем, Рябова вилнӗ пулӗ тесе шутланӑ, вӗсем уҫланкӑ урлах ун патнелле чупса тухнӑ.

Ҫав вӑхӑтрах Рябов нимӗҫсен микрофонне хатӗрлесе хунӑ, фашистла пулеметчиксем вӑл микрофонпа противника «хӑратнӑ» тата атакӑна хатӗрленнӗ. Рота 50 метрта ҫеҫ юлнӑ, Рябов сиксе тӑнӑ та гранатӑсем йӑтса, суранланнӑ ури ыратнине пӑхмасӑр, малалла чупнӑ, микрофон витӗр «Тӑван ҫӗршывшӑн, Сталиншӑн, Урра!» тесе кӑшкӑрнӑ. Унтан вӑл фашистсем ҫине 4 граната ывӑтнӑ: хӑй патне чупса пынӑ тӑватӑ фашиста штыкпа чиксе пӑрахнӑ. Фашистсем аякалла пӑрӑнса каялла тарма тытӑннӑ. Анчах, вӗсем пӗри те тарса ӗлкӗреймен, Рябов вӗсене нимӗҫсенчен тытса илнӗ пулеметран персе ҫулса тӑкнӑ.

Пурте лӑпланса ҫитнӗ хыҫҫӑн, Рябов уксахласа хӑйӗн чаҫӗ патнелле утнӑ.

Иккӗмӗш рангри техник-интендантӑн Рябов юлташӑн паттӑрла пурнӑҫӗнчи тепӗр эпизод та ҫав тери чаплӑ. Отечественнӑй вӑрҫӑн шиксӗр паттӑрӗ пӗррехинче тӑшмансенункине тӑрса юлнӑ, ҫав хӑрушлӑхран нийепле те ҫӑлӑнса тухма май пулман темелле. Ун умӗнче икӗ офицер тата нимӗҫсен ултӑ салтакӗ тӑнӑ, вӗсем пурте пистолетсемпе тата автоматсемпе хӗҫпӑшалланнӑ пулнӑ. Офицерсем кӑшкӑрнӑ:

— Сдавайс, щастливый жист у нас!

— Спасибо!—тесе кӑшкӑрса Рябов тӑшмансем ҫине виҫӗ граната ывӑтнӑ та курӑк ҫине выртнӑ, унтан вӑл тӑшманӑн икӗ танкӗ хӑй ҫинелле тӳрех шуса пынине курнӑ. Рябов танксем ҫине бензин тултарнӑ икшер бутылка ывӑтнӑ, машинсене вут хыпса илнӗ.

Пирӗн чаҫсем наступленине куҫнӑ хыҫҫӑн Рябов вӗсем патне пырса пӗрлешнӗ. Кӳлӗ хӗрринчен тӑшманӑн 12 танкӗ сиксе тухнӑ. Рябов вӗсен башнисем ҫине пеме тытӑннӑ. Красноармеецсем «урра» кӑшкӑрса нимӗҫсем ҫине кӗрсе кайнӑ. Рябов, хӗрӳллӗ ҫапӑҫу пынӑ вӑхӑтра, политрук—орденоносец, СССР Верховный Совечӗн депутачӗ М. В. Фаустов ҫине фашистсен пӗр офицерӗ пистолетран тӗллесе тӑнине курнӑ. Рябов ҫав тери хӑвӑрт чупса пынӑ та офицере мӑйран тытса пӑвса пӑрахнӑ. Ҫавӑн пек ӗнтӗ вырӑс халӑхӗн паттӑр ывӑлӗн вӑй-хӑвачӗ.

Хӑюллӑ Рябов ҫапӑҫура 30 фашиста вӗлернӗ. Пӗтӗм часть хӑйӗн хӑюллӑ та паттӑр ывӑлӗпе мухтанать.

Действующи арми.

(«Ленинградская Правда»).

Вӑрман ӗҫӗнчи стахановецсем

Пинер вӑрман промхозӗнчи рабочисем вӑрман хатӗрлес ӗҫре пысӑк ҫитӗнӳсем тӑваҫҫӗ. Вӑрман турттаракан рабочисем Н. Ефимов, Я. Теньков ӗҫ нормине куллен кунах 200-шер процент тултараҫҫӗ. А. Скворцов юлташ 65 ҫулта пулсан та кулленхи ӗҫ нормине 175 процент тултарса пырать. Вӑрман касакан Петр Чудаков хӑйӗн нормине 2,5 ытла ӳстерсе ӗҫлет.

Кунти рабочисем пурте фронта пулӑшма кирлине лайӑх ӑнланса илнӗ, ҫавӑнпа та питӗ тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ.

Н. СМИРНОВ.

Столицӑри ҫынсем фронт валли ӗҫлени

Икӗ хутчен Совет Союз Геройӗн званине илнӗ Иван Дмитриевич Папанин Пӗтӗм Союзри воскресник умӗн столицӑри Н-ски завода телефон тӑрӑх чӗнсе, яланхи пекех ҫапла каланӑ: «Эпӗ сирӗн патӑрта ӗҫлесшӗн», тенӗ.

Иван Дмитриевич цеха пынӑ, унта малти вырӑна йышӑнассишӗн икӗ шлифовщик — Владимир Гуров тата Лидия Вольнова ӑмӑртнӑ. Вӗсем мастерлӑх тата хӑйсен мӗнпур вӑйне тӑван ҫӗршыва парас тӗлӗшпе пӗр-пӗринчен юлмаҫҫӗ. Якатса хатӗрленӗ кашни деталь — ҫӗршыв оборонин фондне пулӑшни, тӑшмана пырса ҫапни пулать. Акӑ мӗншӗн ӗнтӗ ҫамрӑк москвич-патриотсем Гуровпа Вольнова юлташсем хӑйсен ҫитӗнӗвӗсене тата цехӑн ҫитӗнӗвӗсене тимлӗн сӑнаса тӑраҫҫӗ.

Ӗҫе тытӑннӑ.

Иван Дмитриевич Папанин, опытлӑ станочник пек, ӗҫе пуҫӑннӑ. Унӑн пурте лайӑх пулса пынӑ. Вӑл лӑпкӑ тата хӑвӑрт ӗҫленӗ. Гуровпа Вольнова ҫине тӑрса, хӑна ҫинчен пӗр минутлӑха манмасӑр ӗҫленӗ.

Кӑнтӑрлахи апат ҫимелли перерыв тӗлне бюллетень-молни ҫакса хунӑ. Заводри чи лайӑх ҫынсен вӑрӑм спискӗнче пуринчен малта Вольнова, Папанин, Гуров ячӗсем пулнӑ.

Апатланнӑ хыҫҫӑн ӗҫ ҫӗнӗ ҫӗкленӳпе пуҫланнӑ. Гуровпа Вольнова юлташсен ҫитӗнӗвӗсене пурте хӑнӑхса ҫитнӗ пулнӑ, Иван Дмитриевич Папанин ӗҫӗ пурне те тӗлӗнтернӗ.

— Вӑл чӑнахах та токарь! — тенӗ цехра.

Иван Дмитриевич кулӑрах:

— Эпир кӑтартӑпӑр-ха, тӑван ҫӗршывшӑн ӗҫлӗпӗр, — тенӗ.

...Каҫхине виҫӗ рекорд туни ҫинчен пӗлтернӗ. Лида Вольнова плана 348 процент, Иван Дмитриевич Папанин—316 процент, Владимир Гуров — 315 процент тултарнӑ. (ТАСС).

Ҫӗршыври уйхирсенче

Крым АСС Республикинчи нумай колхозсем кӗрхи тырӑсем акма тытӑннӑ. Сентябрӗн 10-мӗш тӗлне 12 пин гектара яхӑн акнӑ.

Вӑрҫӑ пуҫланнӑранпа Крымра 2.000 трактористка хатӗрленӗ. Пурте вӗсем пысӑк ҫӗкленӳпе ӗҫлеҫҫӗ.

Ростов облаҫӗнчи ҫӗр колхоза яхӑн государствӑна поставка шучӗпе тӗштырӑ парса татнӑ, МТС ӗҫлесе панӑшӑн натуроплата тыррине те панӑ. Азовски, Белокалитвенски, Таганрогски, Кагальницки районӗсем Донра пуринчен малтан государствӑна тӗштырӑ парса татаҫҫӗ.

Акмолинск облаҫӗнче пучахлӑ тырӑсене тата вире массӑллӑн пуҫтарса кӗртеҫҫӗ. Пур ҫӗрте те тырпул вӑйлӑ пулнӑ. Чылай колхозсенче кашни гектартан 30—40-шер центнер тӗштырӑ пуҫтарса илеҫҫӗ.

Калмык АСС Республикинчи колхозсем 15.000 гектар акнӑ. Калмык республикинче пиншер колхозниксем уйхирте тӑрӑшса ӗҫлесе кунсерен икшер норма тултараҫҫӗ. Кӗрхи тырӑсене лайӑх ҫемҫетнӗ участоксем ҫине тата таса сортлӑ вӑрлӑхсем акаҫҫӗ. Республикӑри колхозсем кӗрхи тырӑсем акмалли лаптӑка 26.000 гектар аслӑлатаҫҫӗ. (ТАСС).

Ленинградри пушар охранин работникӗсене наградӑлани

Фашистла авиаци Ленинград ҫине пырса тапӑннӑ вӑхӑтра пушарсем пуласси сирсе ярас, пушарсене сӳнтерес тӗлӗшпе хастарлӑн ӗҫленӗшӗн, вут тивертекен бомбӑсене сӳнтерес ӗҫре хӑюллӑх кӑтартнӑшӑн ӗҫҫынни депутачӗсен Ленинград хула Совечӗн Исполкомӗ хулари пушар охранин начальство тата рядовой составне, килхуҫи хӗрарӑмӗсен пушара хирӗҫ кӗрешекен звенисене хаклӑ парнесемпе тата укҫан премисем парса наградӑланӑ.

Наградӑланисем хушшинче — пушар охранин боецӗсем Кузнецов, Павлов, Антонов юлташсем, пожарно-технически шкулӑн курсанчӗсем Шепетов, Ирякулов юлташсем, килхуҫи хӗрарӑмӗсем Морозова, Иванова юлташсем, вӗренекенсем Колесникова, Васильева тата ытти юлташсем пур. (ТАСС).

Мобилизациленисен ҫемьисемшӗн тӑрӑшни

Хӗрлӗ Ҫара мобилизациленисен ҫемьисемшӗн государство пысӑккӑн тӑрӑшать. Отечественнӑй вӑрҫӑ пуҫланнӑранпа Арменири Наркомсобес органӗсем 8 миллион тенке яхӑн пособи панӑ. Ереванра ӗҫҫынни депутачӗсен райсовет исполкомӗ пособисене киле кайса парассине организациленӗ.

Ӗҫлеме пултаракан хӗрарӑмсене, вӗсене ӗҫе вырнаҫтарас шутпа, учета илеҫҫӗ. Мобилизациленисен арӑмӗсем тыла ҫирӗплетессишӗн кӗрешеҫҫӗ, специальноҫсене вӗренеҫҫӗ. (ТАСС).

Мускаври шахматистсен турнирӗ

Сентябрӗн 14-мӗшӗнче, Мускавра, столицӑри вӑйлӑ шахматистсен турнирӗ пуҫланнӑ. Турнира 14 ҫын: гроссмейстер Лилиенталь, тава тивӗҫлӗ мастер Рюмин, мастерсем Белавенец, Блюменфельд, Зубарев, Попов тата Юдович, мастер кандидачӗсем—Авербах, Аронин, Гусев, Загорянский, Симагин, Станищнев, Тарасов хутшӑнаҫҫӗ.

Турнирта отлично результатсем илнӗ мастер кандидачӗсене мастер званине параҫҫӗ. (ТАСС).

Америкӑн „Монтана“ пароходне путарни

ЛОНДОН, сентябрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, США государство департаменчӗ США-ран Исландине Панама ялавӗпе каякан Америкӑн «Монтана» пароходне торпеда ярса путарни ҫинчен пӗлтернӗ.

Хорватире пысӑк восстани пуҫланнӑ

НЬЮ-ЙОРК, сентябрӗн 13-мӗш. (ТАСС). «Нью-Йорк пост» хаҫатӑн Берлинри корреспонденчӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, Загребра тухса тӑракан «Хорватски народ» хаҫат Босни тӑвӗсенче сербсемпе хорватсен хӑватлӑ восстанийӗ сарӑлса пынине йышӑнать.

Хаҫат ҫапла пӗлтерет: Югослави ҫарӗнче пулнӑ офицерсемпе салтаксем, оккупациленӗ Сербинче тӑраканскерсем, Гацко (Герцоговина тата Черногори чикки ҫывӑхӗнче) восстани пуҫласа янӑ. Вӗсем тусенче укреплениллӗ позицисем тунӑ. Восстани тӑвакансем винтовкӑсемпе, пулеметсемпе тата ҫӑмӑл орудисемпе хӗҫпӑшалланнӑ. Восстани Герцовогинӑри Невесин, Любин, Столац тата ытти хуласенче те сарӑлса пырать. Август уйӑхӗн вӗҫӗнче восстани тӑвакансем Боснири Маглай хулипе Добой хули хушшинчи чугун ҫул участокне тытса илнӗ, ҫавна пула поездсем ҫӳрессине тӑватӑ кун хушши чарса тӑнӑ. Партизансем Травник хули ҫывӑхӗнче нумай усташасене пӗтерсе тӑкнӑ. Ҫавнашкалах усташасен Беловар, Петринь тата Карловац хулисенчи отрячӗсене те пӗтерсе тӑкнӑ. Ҫапӑҫусем Яйце, Дони-Вакуф, Гламоч (Боснире) хулисен районӗсенче пулса пыраҫҫӗ.

Восстанин центрӗ Вишеградра (Дрин юханшывӗ ҫинче), тесе пӗлтереҫҫӗ. Восстани руководителӗсем Белградри, Черногоринчи тата партизансен Санджакри центрӗпе ҫыхӑну тытаҫҫӗ. Восстани пуҫлакансене хирӗҫ кӗрешме Итали войскисен тата усташасен пысӑк отрячӗсене янӑ.

—О—

ХРОНИКА

Чӑваш АССР Совнаркомӗ йышӑннӑ тӑрӑх, Александр Иванович **Амазонов** юлташа Чӑваш АССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗн Ӗҫӗсен Управляющийӗ пулса ӗҫлеме уйӑрса лартнӑ.

Ответлӑ редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

Отечественнӑй вӑрҫӑн фрончӗсенчен

Связной Баландин

Алексей Баландин—стрелковӑй батальонсенчен пӗрин связнойӗ. Пӑхсан, курӑнман, простой ӗҫ пек: донесенисене пӗр командир патӗнчен тепӗр командир патне ҫитерсе памалла. Анчах Баландин фронтра связноя хӑюллӑх тата пултарулӑх кирлине кӑтартса панӑ.

Хӗрсе ҫапӑҫу пынӑ, пулясем ҫӑмӑр пек ҫунӑ тата тавраллах тӑшман минисем ҫурӑлнӑ вӑхӑтра Алексей Баландин ҫакӑн пек задани илнӗ: пулеметнӑй взводӑн командирӗ патне ҫитсе, ӑна сӑмахпа приказ памалла.

Вӑрман витӗр каймалла пулнӑ. Унта нимӗҫ автоматчикӗсем вырнаҫса тӑнӑ. Приказ вӑл—приказ. Уҫӑ вырӑнсенче упаленсе, катасем хушшинче чупса Баландин вӑрман патне ҫитнӗ.

Ун ҫулӗ ҫинче автомат ӗҫлеме тытӑннӑ. Унтан леререх иккӗмӗш автоматран пеме пуҫланӑ. Вӗсен витӗр каймa май килмен. Баландин малалла кайнӑ та тӑшман пытанса ларнӑ чӑрӑша курнӑ. Темиҫе турат ҫӑмӑллӑн силленнӗ. Баландин ҫирӗппӗн тӗллесе спуска пуснӑ. «Кукушка» ҫӗре персе аннӑ. Туратсем силленнӗ пек чылайччен сулланса тӑнӑ.

Ҫав вӑхӑтра иккӗмӗш автоматчик Баландин енне пеме тытӑннӑ. Вӑл сасса илтсе пенӗ, часах чарӑннӑ. Баландин ҫрипен тата халӗ анчах перекен вырӑн еннелле шӑппӑн шунӑ. Акӑ фашистла «кукушка» ларакан иккӗмӗш чӑрӑш. Туратсем силленмеҫҫӗ: автоматчик лӑпкӑ пытанса ларать. Ҫапах та Баландин ҫӑра ҫулҫӑсем хушшинче хӗҫпӑшал ҫуталса тӑнине курнӑ, вӑл хӑйӗн винтовкине хӑвӑрт илсе тӗллесе пенӗ. Типӗ туратсем янӑрарӗҫ, хӗҫпӑшал тата ун хыҫҫӑн фашистла стрелок та персе аннӑ.

Ҫул уҫӑ пулнӑ. Баландин пулеметнӑй взвод вырнаҫнӑ вырӑна ҫитнӗ. Командир приказне пурнӑҫа кӗртнӗ.

Каялла Баландин урӑх ҫулпа кайнӑ. Вӑл кашни сасса тимлӗн итленӗ. Таҫта аякра, вӑрман варринче автоматран персе тӑни илтӗннӗ. Ӑна ответ панӑ пек юнашарах ҫавӑн пек пенисем илтӗннӗ. Ун хыҫҫӑн каллех малтанхи автомат кӗрленӗ.

— Сигнал параҫҫӗ,—туйса илнӗ боец.

Вӑл нимӗҫсен ҫавӑн пек фокусӗсем ҫинчен илтнӗ. Халӗ ӗнтӗ Баландин фашистсене ӑҫта шырамаллине пӗлнӗ. Пӗрин хыҫҫӑн теприне нимӗҫсен икӗ стрелокне пӗтерсе тӑкнӑ.

Ҫапла хӑюллӑ связной, Челябинск облаҫӗнчи Звериноголовски районри «Звезда» колхозра тракторист пулса ӗҫленӗскер, хӑйӗн батальонӗнче шиксӗр, хӑюллӑ, ӗҫе лайӑх пӗлекен боец пулнипе палӑрса тӑнӑ.

И. ВАСИЛЬЕВ.

Малтанхи атака

Аркадий Костылев комсомолецӑн—пысӑк савӑнӑҫ. Халӗ, боевой обстановкӑра, ӑна ВКП(б) членӗн кандидатне илнӗ. Тепӗр темиҫе минутӑран рота наступленине кӗрет, вӑл парти хӑйне парти ретне илнипе йӑнӑшманнине кӑтартса парӗ.

Ҫапӑҫу пуҫланнӑ. Пысӑк мар Н. ялӗнчен фашистсене хӑваласа кӑларса ямалла пулнӑ.

Тӑшман рота ҫине автоматсемпе минометсенчен персе тӑрса хӳтленнӗ.

Тӑшманӑн вут-хӗмӗ татах та вӑйланнӑ, анчах боецсем ҫав вут-хӗм витӗр малалла пынӑ. Командир аманнӑ, ротӑна наступленине старший сержант Аркадий Костылев илсе кӗнӗ.

Нумай пулмасть вӑл цемент заводӗнчи рядовой рабочи-механик пулнӑ тата вӑл пушӑ вӑхӑтсенче ҫар ӗҫне вӗреннӗ. Ҫав вӗренӳ халӗ Аркадий Костылева усӑллӑ пулчӗ.

Тӑшман енче вӑй виҫӗ хут ытларах пулнӑ. Анчах Костылев боецсене наступленине илсе кӗнӗ. Нимӗҫсем штык вӗҫҫӗн ҫапӑҫассинчен хӑраса вӑйлӑн персе тӑнӑ.

Костылев ротӑна икӗ хутчен ура ҫине тӑратнӑ. Кашнинчех нимӗҫсем оборонӑра тӑракан вырӑн ҫывхарса пынӑ. Юлашкинчен рота ыраш пуссин хӗррине пухӑннӑ. Атака тумалли план часах хатӗрленсе ҫитнӗ: ыраш пусси витӗр малалла каймалла, тӑшман патнех ҫывхармалла та штык вӗҫҫӗн ҫапӑҫӑва кӗмелле.

Костылев боецсене пӑхса тухнӑ. Рота малалла кайнӑ, ҫамрӑк командир сигналне кӗтнӗ. Анчах нимӗҫ офицерӗсем хӑйсен салтакӗсене малалла хӑваланӑ. Нимӗҫсем кӑшкӑрса, нимӗн йӗркесӗр пенипе рота ҫине пынӑ. Шухӑшласа тӑма вӑхӑт пулман. «Тӑван ҫӗршывшӑн, малалла! Манӑн хыҫҫӑн атакӑна!»—кӑшкӑрнӑ Костылев. Рота ҫӗкленнӗ, анчах ҫав вӑхӑтра фашистсен пульли Костылевӑн хулпуҫҫи витӗр тухнӑ. Вӑл хӑйӗн патӗнчен боецсем ҫил пек чупса иртсе кайнине ҫеҫ курнӑ тата вӗсем малта пӗр харӑс «Урра» кӑшкӑрнине илтнӗ.

Костылев сулахай аллине пистолет тытнӑ. Таҫтан айккинчен нимӗҫ салтакӗ сиксе тухнӑ, Костылев патне пынӑ, красноармеец винтовкӑпа ҫапса ӗлкӗрнипе вӑл месерле персе аннӑ. Каллех ун ҫине нимӗҫ салтакӗ кӑшкӑрса чупса пынӑ. Костылев хӑйӗн пистолетне фашист кӑкӑрӗ ҫине тӗлленӗ. Леш таккӑннӑ, винтовкине алӑран вӗҫертсе, ҫӗре йӑванса аннӑ.

Мӗнпур вӑя пухса, Костылев ура ҫине тӑнӑ. Вӑл нимӗҫсем нимӗн йӗркесӗр ялтан тухса тарнине, хӑйӗн мухтавлӑ ротинчи пулеметчиксем вӗсене пӗр хӗрхенмесӗр ҫулнине курнӑ.

Костылев пуҫарса янӑ атака тӑшмана ҫӗнтернипе вӗҫленнӗ. Тӑшмана ҫӗмӗрсе ялтан хӑваласа кӑларса янӑ.

В. ИВАНОВ.

Лейтенант Леонов

Пирӗн пехота малалла тапӑнса пынӑ. Фашистсем пирӗн наступленине чарса лартас тесе хӑйсен мӗнпур хӗҫпӑшалӗсенчен персе тӑнӑ. Противникӑн тӗп огневой точкисене мӗнле пулсан та пӗтерсе тӑкмалла пулнӑ. Вӗсене пӗтерсе тӑкмалли яланхи майпа — курӑнман позицисенчен артиллерирен персе тӑнипе усӑ курма май килмен: унпа усӑ курма вырӑн характерӗ тата обстановка чӑрмантарнӑ. Командовани тӑшмана уҫӑ позицисенчен пыра-пыра ҫапма решени йышӑннӑ.

Батарея командирӗ Леонов О. ялӗ патӗнчи позицине йышӑнма тата унтан вӑйлӑн персе тӑнипе пехота валли ҫул уҫса хатӗрлеме приказ илнӗ.

Хӑрушлӑха сиссе, нимӗҫсем батарея ҫине минӑсем ывӑтма пуҫланӑ. Анчах ҫакӑ артиллеристсене тытса чарма пултарайман. Тӑшман минисем ҫурӑла-ҫурӑла кайнине пӑхмасӑрах, батарея палӑртнӑ вырӑнта хӑйӗн ӗҫне сарса пынӑ.

Лейтенант Леонов персе тӑрассине вӗренӳ занятийӗнчи пек лӑпкӑн ертсе пынӑ. Батарея вӑйлӑн тата тӗл пыра-пыра ҫапнипе противникӑн огневой точкисем чарӑна-чарӑна ларнӑ. Оруди расчечӗсем пӗр харӑс ӗҫленӗ: кашни боец вӑл хӑвӑрт, ҫӑмӑллӑн тата пӗлсе ӗҫлени ҫапӑҫу ӑнӑҫлӑхне татса панине пӗлсе тӑнӑ.

Фашистсем тарӑхса хӑюллӑ артиллеристсем ҫине тапӑннӑ. Резервсене илсе пырса, вӗсем пирӗн тупӑсем вырнаҫтарса лартнӑ пысӑк мар площадка ҫине персе тӑма тытӑннӑ.

Батарейӑн политрукӗ Федорущенко паттӑрсен вилӗмӗпе вилнӗ. Кӗҫӗн лейтенант Алешин йывӑр аманнӑ. Анчах Леонов малтанхи пекех ҫине тӑрса тапӑнса, вӑйлӑн персе тӑнӑ. Вӑл ултӑ хутчен аманнӑ, ҫапах та батарейӑран пӑрахса кайман.

Пӗр орудин расчечӗ стройран тухсан Леонов кӗҫӗн лейтенант Новичковпа пӗрле тӑшман ҫине тӳрӗ наводкӑран пере-пере тӑнӑ. Батарея командирӗ снарядсем илсе пынӑ, авӑрланӑ тата хӑех тӗлленӗ.

Задачӑна пурнӑҫа кӗртнӗ тата пирӗн пехота малалла тапӑнса пыма пултарать, тесе шутласа, Леонов батарейӑна малтанхи вырӑна илсе пынӑ, анчах кунта та вӑл темиҫе сехет хушши батарейӑна ертсе пынӑ. Вӑл ывӑннине тата юн юхса вӑйсӑрланнине пула тайкаланнӑ. Анчах ӑна пурне те туса ҫитереймен пек, унӑн каймa право ҫук пек туйӑннӑ. Полк комиссарӗн Леонова батарейӑна пама тата госпитале кайма приказ памалла пулнӑ. Ҫавӑн чухне тин хӑюллӑ лейтанант ҫапӑҫу хирӗнчен тухса кайнӑ.

Кӗҫӗн лейтенант М. КОГАН.

Действующи арми.

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн — 0—67, редактор заместителӗн — 3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 7—97, ялхуҫалӑхӗпе промышленность пайӗсен — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн — 2—30, дежурнӑйӑн — 6—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 5567. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 448. Ф. 6. 58 84 п. л.